

Työturvallisuus-
keskus

HEVOSET JA TYÖTURVALLISUUS

HEVOSET JA TYÖTURVALLISUUS - OPAS HEVOSALAN TURVALLISEEN TYÖSKENTELYYN JA TYÖHYVINVOINTIIN

Alkuperäinen teksti: Kirsti Piminäinen

Päivitykset 2023: Juha Erola

Valokuvat: Juha Erola, Erja Andersson, Sanna Mäki-Tuuri ja
Hevosopiston arkisto, Mikael Ahlfors Keksi Agency Oy, Kapina Oy

Taitto: Innocorp Oy, Maria Laaksonen

5. uudistettu painos 2023

ISBN 978-951-810-423-3

Tuotenumero: 25021

ttk.fi

Sisältö

Lukijalle	5
1. Mitä työsuojelu on?	7
2. Työturvallisuuslaki	12
3. Perehdyttäminen	21
4. Hyvinvointi työssä	23
5. Hevonen	30
6. Talli	35
7. Työn ja työympäristön vaaroja	39
8. Hevosen hoito ja ruokinta	47
9. Valmentaminen ja kengittäminen	50
10. Hevonen liikenteessä	58
11. Tallin turvallisuus ja pelastautuminen	62
12. Ensiapu	67
Liite 1. Perehdyttämisen tarkistuslista	68
Liite 2. Työsuojelun tarkistuslista	72
Liite 3. Materiaalia tallien ilmoitustauluille	75

Lukijalle

Tervejärkinen varovaisuus, maltti ja harkinta, asialliset olosuhteet ja ennen kaikkea hyvinvoiva, ihmiseen luottava hevonen ovat arkisia ja edullisia keinoja parantaa turvallisuutta jo etukäteen.

Hevosalan työsuojeluoppaan tavoitteena on entistä turvallisempi työympäristö niin ihmisille kuin hevosillekin. Opas on suunnattu ammatissa jo työskenteleville, sekä työnantajille että toisen palveluksessa oleville. Se soveltuu alan ammatilliseen koulutukseen, ja toivomme siitä olevan apua myös pienille yksityistalleille, hevosnomistajille ja harrastajille.

Täysin kattavaa ja yksiselitteistä tilastoa hevosten parissa sattuneista tapaturmista ei ole saatavissa. Tapaturmavakuutuskeskuksen tilastojen mukaan vuodessa sattuu työntekijöille noin 200 hevosiin liittyvää, korvaukseen johtavaa työtapaturmaa.

Ratsastuskouluissa ja muissa ratsastuspalveluita tuottavissa yrityksissä sattuu vuosittain noin 20–50 tapaturmaa, joista

1-2 tapaturmaa vuosittain johtaa pysyvien vammojen syntyyn henkilöille.

Tapaturmien kuvauksissa toistuvat usein sellaiset tilanteet, joissa hevonen on syystä tai toisesta potkaissut hoitajaa tai astunut tämän jalan päälle. Kuvauksissa kerrotaan myös jäämisestä karsinassa seinän ja hevosen väliin. Joukossa on myös satulasta tai kärryistä putoamisia sekä ongelmia lastauksessa tai kengityksissä. Tilanteisiin on usein liittynyt hevosen pelästyminen tai innostuminen mm. laitumelle tai tarhaan viedessä. Tavallisimpia seurauksia ovat tärahdykset, sisäiset vammat, sijoiltaan menot, nyrjähdykset, venähdykset, haavat ja muut pinnalliset vammat.

Työstä johtuvista sairastumisista ei hevosalalla ole saatavissa tarkkaa tietoa. Käytännön kokemus kertoo mm. tallin huonon ilmanlaadun, pölyn, kosteuden ja vedon aiheuttavan ongelmia.

Työn fyysistä ja psyykkistä rasittavuutta lisää yksinäisyys: työpaikat ovat usein

henkilömäärältään pieniä, eikä työtovereiden tukea aina ole saatavissa. Henkinen paine ja vastuu sekä hevosten hyvinvoinnista että tallilla liikkuvista ihmisistä on suuri.

Onnettomuuksia voi kuitenkin ehkäistä ja riskejä pienentää. Ammatillainen tuntee hevosensa ja tietää niiden yksilölliset ominaisuudet ja herkkyyalueet. Työtapa on monia, eikä absoluuttista totuutta niissäkään ole. Varminta on kuitenkin omaksua mahdollisimman turvalliset työtavat rutiiniksi arkeen. Tietojen kertaus ja päivitys on ajoittain paikallaan. Tiedätkö todella vai luulenko tietäväni? Pitäisikö tietää enemmän? Mistä tietoni ovat peräisin, ovatko ne luotettavia vai ehkä jo vanhentuneita?

Tässä oppaassa käydään lyhyesti läpi keskeisiä lakeja ja asetuksia, työsuojelumääräyksiä sekä työntekijän ja työnantajan rooleja ja vastuuta. Esillä ovat hevonen, sen käyttäytyminen, työympäristö, varusteet ja työvälineet sekä liikenne- ja paloturvallisuus.

Julkaisun taustalla on Työturvallisuuskeskuksen maatalousalojen työalatoimikunnan käynnistämä, hevosalaa ja työsuojelua sivuavista taustajärjestöistä koottu työryhmä. 1. painoksen työryhmään kuuluivat Kaija Borup (pj, Suomen Ratsastajainliitto ry), Kari Haimi (Ypäjän Hevosopisto), Pirkko Heikura (Puu- ja erityisalojen liitto), Minna-Liisa Heiskanen (Hevostietokeskus), Heidi Karjalainen (Suomen Hippos ry), Carl-Henrik Lemström (Työturvallisuuskeskus), Minna Mäenpää (Suomen Hippos

ry), Mitja Nummenmaa (Suomen Hevosomistajien Keskusliitto ry), Terttu Peltonen (Suomen Hippos ry), Anna-Riikka Pukari (Mela) ja Veli-Matti Rekola (Maaseudun Työnantajaliitto). Oppaan tekstin kokosi ja toimitti Kirsti Piminäinen.

Opasta on uudistettu vuosien aikana yhteensä neljän painoksen verran ja vuonna 2023 julkaistaan viides ajantasaistettu opas ammattikäyttöön, mutta myös ohjeeksi hevosalan harrastajalle

Neljännän painoksen tekstin tarkistuksessa on ollut mukana joukko alan kokeneita ammattilaisia, jotka ovat vaikuttaneet oppaan sisältöön ja jotka ansaitsevat suuren kiitoksen. Asiantuntemustaan ovat lainanneet mm. tutkija Helena Jansson, ravivalmentaja, opettaja Jari Ansio. Apuaan ovat antaneet myös Ypäjän Hevosopiston henkilökuntaan kuuluvat vastaava tallimestari Juha Erola, opettajat Mauri Anttonen ja Sofia Heikkonen, rehtori Heikki Heiskanen sekä Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen palopäälliköt Jyrki Lehtiö ja Mikko Malin.

Nyt vuonna 2023 julkaistaan jo viides ajantasaistettu painos alan ammattikäyttöön, mutta myös ohjeeksi hevosalan harrastajille. Uudistetussa painoksessa käsitellään aikaisia enemmän työhyvinvoinnin kysymyksiä ja myös kuvitus on pääosin uusittu. Tekstitäydennyksistä sekä lakitekstin ajantasaistamisesta vastasi Hevosopisto oy:n kulttuuriohjaaja Juha Erola sekä Työturvallisuuskeskuksen erityisasiantuntija Päivi Sarmala. Kiitos myös Teollisuusliiton Jukka-Pekka Hiltuselle ja Maaseudun Työnantajaliiton Minna Marttilalle.

1. Mitä työsuojelu on?

Hyvä työympäristö ja arjen oikeat työtavat tekevät työskentelyn hevosen kanssa turvallisemmaksi.

Työsuojelu on yhteistyötä, joka kuuluu kaikille paikalla työskenteleville. Sen tarkoituksena on taata turvalliset ja terveelliset työolot sekä tukea työkyvyn ylläpitämistä. Tavoitteena on terve fyysinen ja psykososiaalinen työympäristö, jonka tilannetta tarkkaillaan ja kehitetään jatkuvasti.

Tehokas työsuojelu on osa jokapäiväistä arkea; se on järjestelmällistä ja perustuu työpaikan vaarojen arviointiin. Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi on yksi

työnantajan keskeisimmistä työturvallisuuslaissa säädettyistä velvollisuuksista.

Työpaikan ja -työympäristön turvallisuudesta vastaa työnantaja. Sekä työnantajalla että työntekijällä on velvollisuus osallistua työsuojelun yhteistoimintaan. Onnistumisessa ratkaisevat asenteet: jos sekä johto että työntekijät oivaltavat työsuojelun merkityksen, uudistukset on helpompi siirtää käytäntöön.

Jokaisen tulee tuntea työhönsä liittyvät vaarat ja suojautumiskeinot. Työntekijöillä on velvollisuus noudattaa työpaikan turvallisuusohjeita, ottaa huomioon mahdolliset vaaratekijät ja ilmoittaa huomaamistaan puutteista esihenkilölle tai työnantajalle.

Työsuojelu on työn ja työpaikan tekemistä turvallisiksi, terveelliseksi, viihtyisäksi, kehittäväksi ja tuottavaksi.

Työsuojelun tavoitteena on saada työympäristö mahdollisimman turvallisiksi torjumalla työtapaturmia ja ammattitauteja.

Työntekijöiden vakuuttaminen työtapaturmien ja ammattitautien varalta

Työtapaturma- ja ammattitutilain 17 § ja 20 § mukaan korvattava työtapaturma on työssä, työhön liittyvissä olosuhteissa tai työmatkalla sattuva vahinko. Tällöin tulee täyttyä kolme edellytystä, eli vahingon tulee olla:

- äkillinen (yhtäkkiäinen ja nopea, esimerkiksi putoaminen, kaatuminen, törmäys)
- ennalta arvaamaton (odottamaton ja yllättävä tapahtuma)
- ulkoisen tekijän aiheuttama tapahtuma (vahingon aiheuttaa esimerkiksi liukkaus, kuoppa tiessä, päälle kaatuva tai kehoon osuva esine), jonka seurauksena työntekijälle syntyy vamma tai sairaus.

https://www.teollisuusliitto.fi/wp-content/uploads/2019/11/191023-Vakava_tyotapaturma_ja_ammattitauti.pdf

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti aiheutunut pääasiallisesti työntekijän altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työssä. Työperäinen sairaus on laajempi käsite kuin ammattitauti, ja se sisältää myös ammattitaudit. Työperäisen sairauden kriteeriksi riittää se, että työllä on jokin syyosuus

Katso Tapaturmavakuutuskeskuksen video työnantajan vakuuttamisvelvollisuudesta.

<https://youtu.be/ObwcoFJryvs>

Työntekijällä on oikeus saada korvausta työtapaturmasta ja ammattitaupeista. Korvausta ei suoriteta, jos työntekijä on aiheuttanut tapaturman itselleen tahallisesti. Korvausta voidaan vähentää tai se voidaan evätä, jos asiaan liittyy työntekijän tekemä rikos, syynä on ollut työntekijän päihtymys tai törkeä huolimattomuus. Korvaus voidaan evätä myös, jos työntekijä on toiminut vastoin järjestysohjeita, työsuojelun tai esihenkilönsä tapaturman välttämiseksi antamia ja todistettavasti tiedotettuja määräyksiä.

Tapaturmavakuutuskeskuksen sivuilta löytyy korvaustarinoita:

<https://www.tvk.fi/korvaaminen/korvaustarinat/>

Työtapaturmista ja ammattitaupeista ilmoittaminen

Työtapaturman sattuessa on työnantajan tehtävä ilmoitus vakuutusyhtiöön, mikäli on odotettavissa, että vakuutusyhtiö joutuu suorittamaan korvauksia. Työnantajan on myös toimitettava vakuustodistus hoitamaan laitokseen. Kuolemaan johtavissa tai vaikean vamman aiheuttavissa työtapaturmissa on työnantajan tehtävä ilmoitus työsuojeluviranomaisille, poliisille ja vakuutusyhtiölle. Vaikealla vammalla tarkoitetaan sellaista vammaa, joka todennäköisesti jää pysyväksi ja vaikeuttaa loukkaantuneen normaaleja toimintoja. Kun lääkäri on todennut ammattitaudin, on hänen tehtävä siitä ilmoitus aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle.

Tutustu aiheeseen lisää

<https://ttk.fi/tyoturvallisuus/tyoympariston-turvallisuus/tyotapaturmat-ja-ammattitaudit/>

Työsuojelun valvonta

Työsuojelun valvonnasta vastaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja sen alaiset aluehallintovirastojen (AVI) työsuojelun vastuualueet (5). Toimivaltainen työsuojeluviranomainen on pääsääntöisesti se, jonka alueella työnantajalla on toimipiste.

Työsuojelutarkastajat valvovat työsuojeluun liittyvien lakien ja asetusten noudattamista. Valtakunnallisessa puhelinneuvonnassa annetaan ohjeita ja neuvoja sekä työntäjille että työntekijöille työn terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä.

Työsuojeluviranomaisella on oikeus tarkastaa työpaikkoja ja muita tarpeellisia kohteita. Tarvittaessa viranomaiset voivat käyttää myös asiantuntijoita tarkastuskohdeissa. Tarkastuksesta ei tarvitse ilmoittaa etukäteen, mutta yleensä ilmoittavat kyllä. Työsuojelun valvonnassa tarkastaja pyytää yleensä työnantajaa yhdessä työsuojeluorganisaation kanssa täyttämään Halmeri-lomakkeen ennen työpaikkatarkastusta.

<https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/tyoolosuhdemittarit/halmeri-menetelma>

Tarkastuskertomuksessa annetaan toimintaohjeet vähäisten puutteiden korjaamisesta. Suuremmista puutteista annetaan kehoitus, jonka noudattamista tarkastaja seuraa. Tarvittaessa viranomainen voi tehdä velvoittavan päätöksen ja panna sen tehoon sakonuhan. Sakon uhka voidaan asettaa työnantajalle tai tämän edustajalle tai molemmille. Hän voi myös kieltää laitteen tai työmenetelmän käyttämisen ja jopa keskeyttää työnteon, kunnes epäkohta on korjattu.

Työsuojeluhallinnon palvelutarjontaa kehitetty jatkuvasti ja nykyisin esimerkiksi työn-

antaja voi tehdä työturvallisuuden hallinnan arvioinnin vuorovaikutteisessa asiointipalvelussa. Se sisältää työhön liittyvien vaarojen ja haittatekijöiden tunnistamis- ja arviointiosion.

Työsuojeluhallinnon verkkosivut
<https://www.tyosuojelu.fi/>

Lue lisää työsuojelutarkastuksesta:
<https://www.tyosuojelu.fi/tietoa-meista/toiminta/tyosuojelutarkastus>

Näin valmistaudut työsuojelutarkastukseen
https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/723301/Nain_valmistaudut_tyosuojelutarkastukseen

Hyviä tietolähteitä ovat lähinnä työsuojelutarkastajille eri aiheista suunnatut valvontaohjeet: <https://www.tyosuojelu.fi/tietoa-meista/julkaisut/valvontaohjeet>, joista saa hyvin käsitystä mitkä asiat pitää olla kunnossa omalla työpaikalla.

Työsuojelu on yhteistoimintaa

Työsuojelua koskevissa asioissa työnantajan ja työntekijän on oltava yhteistoiminnassa. Jokaisella työpaikalla on oltava työsuojelupäällikkö, jonka nimeää työnantaja. Ellei työpaikalla ole erikseen nimettyä työsuojelupäällikköä, ylin johto on itse työsuojelupäällikkönä. Jos samalla työpaikalla toimii useamman kuin yhden työnantajan työntekijöitä, työnantajat voivat nimittää yhteisen työsuojelupäällikön.

Työsuojelupäällikkö vastaa työsuojelun yhteistoiminnasta, perehtyy säännöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin ja huolehtii niiden tiedottamisesta työntekijöille. Hän osallistuu työsuojelua koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos tarkastuksen suorittaja katsoo sen tarpeelliseksi. Hän perehtyy

työn turvallisuutta ja terveellisyttä koskeviin olosuhteisiin, seuraa niiden kehitystä ja ryhtyy toimenpiteisiin havaitsemansa epäkohdan poistamiseksi.

Maaseudun työnantajaliiton ja Teollisuusliiton sopimuksessa työsuojelun yhteistoiminnasta pienillä työpaikoilla (vähemmän kuin kymmenen henkilöä) on tarkoituksenmukaista, että työntekijät valitsevat keskuudestaan työsuojeluasiamiehen.

Vähintään kymmenen henkilön työpaikassa työntekijöiden on valittava keskuudestaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua, jotka edustavat heitä työsuojelua koskevassa yhteistoiminnassa sekä suhteessa työsuojeluviranomaisiin. Myös pienemmissä työpaikoissa työntekijät voivat valita keskuudestaan valtuutetut.

Herääkö työsuojeluvaalien järjestämisestä kysymyksiä?

<https://ttk.fi/tyosuojelun-yhteistoiminta/tyosuojeluvaalit/>

Löydät oheisilta sivuilta maatalousalojen työalatoimikunnan vaaliohjeet työsuojeluvaltuutettujen vaalien järjestämiseksi ja työsuojelun yhteistoiminnan organisoimiseksi työpaikalla. Hevosaloja koskee siis sama vaaliohje.

Valtuutettu perehtyy työsuojelun säännöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin. Hän osallistuu tarvittaessa työsuojelun tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Hän perehtyy työn turvallisuutta ja terveellisyttä koskeviin olosuhteisiin, tarkkailee niitä säännöllisesti ja seuraa niiden kehitystä. Hän ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja epäkohdista ensiksi asianomaiselle työnjohdolle ja työsuojelupäällikölle sekä tarvittaessa työsuojeluviranomaisille.

Haluatko tietää lisää työsuojeluvaltuutetun tehtävistä?

Työturvallisuuskeskuksen työsuojeluvaltuutetun opas löytyy täältä:

<https://ttk.fi/julkaisu/tyosuojeluvaltuutettu-uudelle-toimikaudelle/>

Myös teollisuusliitto on julkaissut työsuojeluvaltuutetulle oppaan

<https://www.teollisuusliitto.fi/wp-content/uploads/2021/09/Tyosuojelupas-2021.pdf>

Työsuojelupäällikkö ja -valtuutettu kehittävät työsuojelua koskevaa, työnantajan ja työntekijäin välistä yhteistoimintaa ja pitävät yhteyttä työsuojelutoimikuntaan ja muihin työsuojelutehtävissä toimiviin henkilöihin sekä työsuojeluviranomaisiin.

Työpaikkaan, jossa säännöllisesti työskentelee vähintään 20 työntekijää, on perustettava työsuojelutoimikunta. Toimikunta käsittelee työolosuhteiden nykytilaa ja kehitystä ja tekee kehittämissesityksiä. Lisäksi se käsittelee ja antaa tarvittaessa lausuntoja muistakin työsuojeluun liittyvistä asioista. Jäsenistä neljäsosa edustaa työnantajaa ja loput työntekijöitä, ja yksi työnantajaa edustavista jäsenistä on työsuojelupäällikkö. Toimikausi on neljä kalenterivuotta.

Työsuojeluvaltuutetun, varavaltuutettujen ja työsuojelutoimikunnan jäsenten vaali on järjestettävä niin, että kaikilla työntekijöillä on mahdollisuus ottaa siihen osaa. Vaalin tulos on ilmoitettava kirjallisesti työnantajalle.

Työnantajan on ilmoitettava työsuojelupäällikön nimeämisestä sekä valtuutettujen, varavaltuutettujen ja työsuojelutoimikunnan jäsenten valinnasta Työturvallisuuskeskukseen. Ilmoituksen

työsuojeluhenkilörekisteriin tekee työsuojelupäällikkö tai muu työnantajan valtuuttama henkilö. Ilmoitus tehdään sähköisellä ilmoituksella osoitteessa

www.ttkrekisteri.fi

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006) on yksi niistä työelämän laeista, joka tulee olla nähtävillä työpaikalla. Työnantajan on pidettävä myös asianomaisen työsuojeluviranomaisen, työsuojelupäällikön ja työpaikan työsuojeluvaltuutetun nimi- ja yhteystiedot työpaikalla työntekijöiden nähtävinä.

Työterveyshuolto

Työterveyshuoltolaki (1383/2001) velvoittaa työnantajaa järjestämään henkilöstölleen työterveyshuoltopalvelut työstä johtuvien terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Velvoite astuu voimaan, kun työntekijöitä on yksi tai enemmän riippumatta tehtävistä työtunneista tai työsuhteen kestosta. Työnantajalla pitää lisäksi olla työterveyshuollon kirjallinen toimintasuunnitelma, joka tarkistetaan

vuosittain. Työterveyshuoltosopimuksen sisällön tulee olla henkilöstön nähtävissä, ja toimintasuunnitelma käsitellään työsuojelutoimikunnassa tai yhteistyötoimikunnassa. Työterveyshuollon toimintasuunnitelma perustuu työterveyshuollon laatimaan työpaikkaselvitykseen, joka tulee olla kaikilla työntekijöillä nähtävillä.

Työnantajan on huolehdittava, että työntekijät ovat tietoisia mm. mitä palveluita heidän työterveyshuoltoonsa kuuluu, mistä niitä saa ja mitä niiden käytöstä on sovittu.

Työnantajalla, työsuojelutoimikunnalla ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus saada työterveyshuolloilta tietoja, joilla on merkitystä työntekijöiden ja työpaikan olosuhteiden terveellisyydelle.

Työturvallisuuskeskuksen julkaisussa lisää työterveyshuollosta <https://ttk.fi/julkaisu/tyoterveyshuolto-tavoitteena-aktiivinen-tyoterveyshuolto-2/#d1f38383>

2. Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain (738/2002) sekä mm. asetuksen työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaakimuksesta (577/2003) tarkoituksena on turvata ja pitää yllä työntekijän työkykyä parantamalla työympäristöä ja -olosuhteita. Tarkoituksena on ehkäistä ennalta työtaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia haittoja.

Laki ja sen nojalla annetut säännökset on pidettävä työntekijöiden nähtävinä työpaikalla.

Työpaikoilla tulee olla nähtävillä mm. seuraavat keskeiset lait ja määräykset

- Työtaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Laki nuorista työntekijöistä (998/1993)
- STMa nuorille työntekijöille sopivien kevyiden töiden esimerkkiluettelosta (189/2012)
- STMa nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta (188/2012)
- VNa nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006)
- Laki työsuojejun valvonnasta ja työpaikan työsuojejuhteistoinnasta (44/2006)
- Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (2004/759)
- Työterveyshuoltolaki (1383/2001)
- Työturvallisuuslaki (2002/738)
- Tasa-arvolaki (609/1986)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Työsopimuslaki (55/2001)
- Työaikalaki (872/2019) (muutos 746/2022)

Työsuojeju.fi-sivuilta löytyy helposti ja nopeasti työsuojejuviranomaisen valvomat säädökset.

<https://www.tyosuojeju.fi/tietoa-meista/toiminta/lainsaadanto>

Työturvallisuuskeskuksen oppaassa: esihenkilöiden perehdyttäminen - keskeinen lainsäädäntö tutuksi, on keskeinen lainsäädäntö kuvattu käytännönläheisesti.

<https://ttk.fi/julkaisu/esihenkiloiden-perehdyttaminen-keskeinen-lainsaadanto-tutuksi/>

Työturvallisuuslakia sovelletaan työsopimuksen perusteella, virkasuhteessa tai vastaavassa tehtävään työhön ja vuokra-työhön. Lakia sovelletaan myös oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä, työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistuvan henkilön työhön, kuntoutukseen liittyvään työhön ja kuntouttavaan työtoimintaan.

Lakia ei sovelleta tavanomaiseen harrastustoimintaan eikä ammattiturheilemiseen.

Työnantajan oikeudet ja velvollisuudet

Työnantaja on velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä työnantajan otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Huolehtimisvelvollisuutta rajaavat poikkeukselliset tapahtumat sekä epätavalliset ja ennalta arvaamatomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa.

Pohdi seuraavia tapaturmia. Ennalta arvaamaton? Epätavallinen? Olisiko tapaturma ollut ennaltaehkäistävässä?

- Kengitti hevosta. Laittaessaan viimeistä kenkää hevoselle, juuri lyötyään toisen naulan hevonen nykäisi takajalan vhg:n otteesta, jolloin naula repäisi sormen halki
- Asetti hevoselle loimea toisen tarhan läheisyydessä. Viereisestä tarhasta hevonen yllättäen puri leukaan ja kaulaan
- Lastasi hevosta traileriin, kun hevonen potkaisi kasvoihin
- Katolta putosi lunta jota hevonen säikähti ja repäsi itsensä irti potkaisten mennessään vahingoittunutta vatsan alueelle.
- Viedessä hevosta ulos hevonen ryntäsi takaapäin päälle ja työntekijä taittoi kätensä

Työnantajan on suunniteltava ja toteutettava ne toimenpiteet, joita tarvitaan työolosuhteiden parantamiseksi. Hänen on tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta ja toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisuuteen. Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Hänen on huolehdittava siitä, että työntekijä perehdytetään riittävästi

työhön, työpaikan olosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin. Perehdyttämistä tarvitaan erityisesti, ennen kuin uusi työ tai tehtävä aloitetaan, tehtävät muuttuvat ja uusia työvälineitä, työ- tai tuotantomenetelmiä otetaan käyttöön.

Työntekijälle on myös annettava opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi ja välttämiseksi. Työntekijälle on annettava opetusta ja ohjausta säätö-, puhdistus-, huolto- ja korjaustöiden sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta. Koulutusta täydennetään tarvittaessa.

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön erikseen säädetyt, vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida riittävästi välttää tai rajoittaa muuttamalla työtä tai olosuhteita. Työnantajan on myös hankittava ja annettava työntekijän käyttöön apuväline tai muu varuste, silloin kun se on välttämätöntä tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi.

Pohdintatehtävä: Milloin tarvitset tai voisit tarvita kuulonsuojaimia? Mitä muita henkilönsuojaimia sinulla on käytössäsi?

Työsuojelun toimintaohjelma

Työnantajalla on oltava työsuojelun toimintaohjelma, joka kattaa työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Tavoitteet on otettava huomioon työpaikan kehittämisessä ja suunnittelussa, ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa.

Lisää työsuojelun toimintaohjelmasta

<https://ttk.fi/tyoturvaluisuus/vastuut-ja-velvoitteet/tyonantajan-yleiset-velvollisuudet/tyosuojelun-toimintaohjelma/>

Työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava riittävän järjestelmällisesti työstä, työympäristöstä ja -olosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät. Jos niitä ei voida poistaa, työnantajan on arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Selvitys on tarkistettava olosuhteiden olennaisesti muuttuessa, ja se on pidettävä ajan tasalla.

Lue lisää riskien arvioinnista:

<https://ttk.fi/tyoturvaluisuus/vastuut-ja-velvoitteet/tyonantajan-yleiset-velvollisuudet/vaarojen-tunnistaminen-ja-riskien-arviointi/>

Työturvallisuuskeskuksella on maksuton Työturvallisuustutka-sovellus avuksi vaarojen tunnistamiseen ja riskien arviointiin

<https://ttk.fi/julkaisu/tyoturvaluusuustutka/#d1f38383>,

Työturvallisuustutkan vaara- ja kuormitustekijät pohjautuvat sosiaali- ja terveysministeriön Riskien arviointi- työkirjan tarkistuslistoihin.

Jos työ aiheuttaa raskaana olevalle työntekijälle tai sikiölle erityistä vaaraa, vaaratekijä on poistettava tai työnantajan

on pyrittävä siirtämään työntekijä tälle sopiviin tehtäviin.

Työympäristön rakenteiden, työtilojen, työ- tai tuotantomenetelmien suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen. Työn suunnittelussa ja mitoituksessa on otettava huomioon työntekijöiden fyysiset ja henkiset edellytykset.

Työsopimus ja työsuhteen keskeiset ehdot

Työsopimuslaki (55/2001) on työelämän peruslaki. Sitä sovelletaan lähes kaikissa työsuhteissa tehtävän työn laadusta riippumatta. **Työsopimuslaissa** säädettyjen työsuhteen tunnusmerkkien täyttyessä myös muu työlainsäädäntö tulee sovellettavaksi.

Menessäsi uuteen työpaikkaan, tehdään kirjallinen työsuopimus.

Työsopimus on tärkein asiakirja työnantajan ja työntekijän välillä. Työsopimuksessa tulee olla kirjallisesti sovittuna molempien osapuolten sitoutuminen työn tekemiseen ja siitä saatavaan korvaukseen.

Työsopimuksessa voi olla mm. seuraavat asiat:

- sopimusaika (vakituinen tai määräaikainen)
- TES mukainen palkka
- koeaika
- sovittu viikko ja kuukausityöaika
- ylityökorvaukset
- loma-ajat ja loma-aikojen korvaukset
- sairausajan korvaukset
- työterveydenhuolto
- selkeästi määritellyt työtehtävät

Kannattaa kiinnittää huomiota varsin laajasti tulkittuun ja yleisesti käytettyyn kohtaan: ”muut työnantajan antamat tehtävät”. Jos esimerkiksi työntekijän sovittu työaika menee 90% perustehtäviin, kuten hevosten hoitoon, tallintekoon jne. Jos työnantajalla on näkemys, että erilaiset laajat huoltotyöt, LVI, maalaus yms. vievätkin työntekijältä lisäksi vaikkapa 80% suunnitellusta työajasta, ollaan monesti ns. pattitilanteessa. Työntekijä ei ehdi ko. töitä hoitaa normaali työajalla, eikä yllitöistä ole sopimuksessa sovittu, johtaa tilanne varsin ikävään tilanteeseen. Asia kannattaa ottaa puheeksi, varsinkin jos tilanne näyttää pysyvältä.

Koska työsopimukseen ei ole kirjattu kaikkia asioita, mitä kirjallisessa selvityksessä työnteon keskeisistä ehdoista edellytetään, tulee työnantajan työsopimuksen lisäksi antaa työntekijälle kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista. Työnantajan on annettava työntekijälle kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista ilman työntekijän erillistä pyyntöä, jolleivät ehdot käy ilmi kirjallisesta työsopimuksesta.

Selvityksestä on käytävä ilmi ainakin:

- työnantaja, työntekijä sekä näiden koti- tai liikepaikka;
- työnteon alkamisajankohta;
- määräaikaisen työsopimuksen päättymisaika tai sen arvioitu päättymisaika sekä määräaikaisuuden peruste tai ilmoitus siitä, että kysymys on määräaikaisesta sopimuksesta pitkäaikaistyötömän kanssa;
- mahdollinen koeaika;
- työntekopaikka
- työntekijän pääasialliset työtehtävät;
- palkan ja muun vastikkeen määräytymisen perusteet sekä palkanmaksukausi;
- noudatettava työaika;
- vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän osalta:
 - a) missä tilanteissa ja missä määrin työnantajalle syntyy työvoiman tarvetta;
 - b) viikonpäivät ja kellonajat, joina työnantaja voi teettää työtä ilman työntekijän kutakin kertaa varten antamaa suostumusta;
- mahdollinen lakiin, sopimukseen tai käytäntöön perustuva oikeus työnantajan tarjoamaan koulutukseen;
- vuosiloman määräytyminen;
- irtisanomisaika tai sen määräytymisen peruste;
- työhön sovellettava työehtosopimus;
- vakuutuslaitos, jossa työnantaja on järjestänyt työntekijän eläketurvan tai vakuuttanut työntekijän työtaturman ja ammattitaudin varalta;

Teollisuusliitto ja Maaseudun Työnantaja-liitto ovat laatineet hevosalan työehdoista oppaan, jonka voit lukea esim. täältä:

<https://hevostietokeskus.fi/a/23-06-2021/tyoehto-opas->

Työnantajan ja työntekijöiden välinen yhteistoiminta

Työnantajan ja työntekijöiden on yhteistyössä pidettävä yllä ja parannettava työturvallisuutta työpaikalla.

Työnantajan tulee antaa työntekijöille riittävän ajoissa tarpeelliset tiedot asioista, jotka vaikuttavat turvallisuuteen, terveellisyyteen ja muihin työolosuhteisiin sekä niitä koskevista arvioinneista ja muista selvityksistä ja suunnitelmista. Työnantajan on huolehdittava siitä, että näitä käsitellään riittävän ajoissa työnantajan ja työntekijöiden tai heidän edustajansa kesken. Työntekijällä on oikeus tehdä työpaikan turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevia ehdotuksia työnantajalle ja saada niistä palaute.

Lisätietoa työsuojelun yhteistoiminnasta ja työsuojeluhenkilöstön rooleista:

<https://ttk.fi/tyosuojelun-yhteistoiminta/>

Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet

Työntekijän on

- tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja tehtävän suorittamisesta antaa
- vältettävä sellaista menettelyä, joka on ristiriidassa sen kanssa, mitä hänen asemassaan olevalta voidaan kohtuuden mukaan vaatia
- noudatettava työnantajan antamia työturvallisuuden määräyksiä ja ohjeita
- noudatettava tarvittavaa järjestystä, siisteyttä, huolellisuutta ja varovaisuutta
- huolehdittava kokemuksensa, työnantajalta saamansa ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti ja käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä
- vältettävä muihin työntekijöihin

kohdistuvaa häirintää ja muuta epäasiallista kohtelua

- ilmoitettava viipymättä työnantajalle havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista
- mahdollisuuksiensa mukaan poistettava havaitsemansa vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet ja ilmoitettava myös tässä tapauksessa työnantajalle; työnantajan tulee puolestaan kertoa ilmoituksen tehneelle työntekijälle, mihin toimenpiteisiin ongelmassa on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä
- käytettävä ja hoidettava huolellisesti ja ohjeiden mukaan työnantajan hänelle antamia henkilönsuojaimia ja muita varusteita; työntekijän on työssään käytettävä asianmukaista vaatetusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa
- käytettävä koneita, työvälineitä ja muita laitteita sekä niissä olevia turvallisuus- ja suojalaitteita oikein, ammattitaitonsa, kokemuksensa ja saamiensa ohjeiden mukaisesti
- käsitellä ja käyttää vaarallisia aineita turvallisuusohjeita noudattaen.

Koneeseen, työvälineeseen tai muuhun laitteeseen taikka rakennukseen asennettua turvallisuus- tai suojalaitetta ei saa ilman erityistä syytä poistaa tai kytkeä pois päältä.

Työntekijällä on oikeus saada opastusta ja ohjausta työhön ja olosuhteisiin liittyvissä asioissa, ja hänellä on oikeus tehdä työturvallisuuteen liittyviä parannus- ja korjausehdotuksia.

Työntekijällä on oikeus pidättäytyä työstä, joka vaarantaa vakavasti henkeä tai terveyttä. Pidättäytymisestä on ilmoitettava työnantajalle niin pian kuin mahdollista. Oikeus pidättäytyä työnteosta jatkuu, kunnes työnantaja on huolehtinut siitä, että työ voidaan tehdä turvallisesti. Työstä

pidättäytyminen ei saa rajoittaa työntekoa laajemmalti kuin turvallisuuden ja terveellisyys-takia on välttämätöntä. Työstä pidättäytyessä on huolehdittava siitä, että tästä mahdollisesti aiheutuva vaara tai haitta on mahdollisimman pieni.

Työtä ja työoloja koskevat tarkemmat säännökset

Työpisteen rakenteet ja työvälineet on valittava, mitoittettava ja sijoitettava työn luonne ja työntekijän edellytykset huomioon ottaen ergonomisesti asianmukaisella tavalla. Jos työntekijän todetaan työssään kuormittuvan terveyttä vaarantavasti, työnantajan on pyrittävä selvittämään kuormitustekijät sekä keinot välttää ja vähentää vaaraa.

Jos työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka, työ ja olosuhteet on järjestettävä niin, että väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Jos työssä esiintyy työntekijään kohdistuvaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua, työnantajan on käytettävissään olevin keinoin pyrittävä poistamaan epäkohta.

Väkivallan hallinnasta löytyy lisätietoa Työturvallisuuskeskuksen sivuilta

<https://ttk.fi/tyoturvaluisuus/tyopaikkavakivallan-hallinta/>

Jos yksin työskentely aiheuttaa työntekijän turvallisuudelle tai terveydelle ilmeistä vaaraa tai haittaa, työnantajan on huolehdittava siitä, että vaara vältetään tai se on mahdollisimman vähäinen.

Työnantajan on myös työn luonne huomioon ottaen järjestettävä mahdollisuus tarpeelliseen yhteydenpitoon työntekijän ja työnantajan, työnantajan osoittaman edustajan tai muiden työntekijöiden välillä.

Työnantajan on myös varmistettava mahdollisuus avun hälyttämiseen.

Työpaikan rakenteiden, materiaalien ja varusteiden sekä laitteiden tulee olla työntekijöille turvallisia ja terveellisiä. Niiden tulee olla käsiteltävissä, kunnostettavissa ja puhdistettavissa turvallisesti. Kulku- teiden, käytävien, uloskäytävien ja pelastusteiden, työskentelytasojen ja muiden alueiden, joissa työntekijät työnsä vuoksi liikkuvat, on oltava turvallisia, ja ne on pidettävä kunnossa.

Lattiat, portaat ja käytävät on pidettävä sellaisessa kunnossa, että liukastumis-, kompastumis- ja putoamisvaara on mahdollisimman vähäinen.

Paikoissa, joissa työntekijät saattavat pudota taikka esineet pudotessaan tai kaatuessaan voivat vahingoittaa heitä, tulee olla tarkoituksenmukaisia kaiteita, aitauksia, suojakatoksia tai muita turvalaitteita.

Työpaikalla on oltava riittävä määrä asianmukaisia uloskäytäviä ja pelastusteitä, jotka on aina pidettävä vapaina. Työpaikalla tulee myös olla asianmukaiset turva- ja muut merkinnät.

Lepo

Työntekijöillä on oltava työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä riittävät peseytymis-, pukeutumis- ja vaatteiden säilytystilat, ruokailu-, lepo- ja käymälätilat sekä muut henkilöstötilat, ottaen huomioon työn

luonne, kesto ja työntekijöiden lukumäärä. Raskaana olevilla naisilla ja imettävillä äideillä on tarvittaessa oltava mahdollisuus mennä lepohuoneeseen tai muuhun sopivaan paikkaan lepäämään.

Työturvallisuuskeskuksen sivuilta voi ladata oppaan henkilöstötilasäädösten soveltamisesta työpaikoilla:

<https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/03/Henkilostotilat-Opas-henkilostotilasaadosten-soveltamisesta-tyopaikoilla.pdf>

Seuraukset

Tahallaan tai huolimattomuuttaan työturvallisuuslain määräykset laimin lyövä työnantaja, rakennuksen omistaja, suunnittelija, työn valvoja tai näiden edustaja voidaan tuomita työturvallisuusrikkomuksesta sakkoon. Teosta voi olla säädetty myös ankarampi rangaistus muualla laissa. Samoin tuomitaan sellainen henkilö, joka luvatta tai ilman pätevää syytä poistaa tai turmelee turvalaitteen tai ohje- tai varoitusmerkinnän.

Hälytys-, turvallisuus- ja pelastusvälineet ja -ohjeet

Työpaikka on työolosuhteiden niin edellyttäessä varustettava tarpeellisilla hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus- ja pelastautumislaitteilla ja -välineillä. Työntekijöille on annettava tarpeelliset ohjeet näiden laitteiden ja välineiden käytöstä samoin kuin tulipalon tai muun vaaran varalta. Työpaikalle pitää laatia ohjeet tulipalon varalta, ja ne on pidettävä työntekijöiden nähtävänä. Tarvittaessa on järjestettävä harjoituksia.

Ensiapu

Työnantajan on huolehdittava työntekijöiden ja muiden työpaikalla olevien henkilöiden ensiavun järjestämisestä. Työn-

tekijöille on annettava ohjeet ensiavun saamiseksi. Työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä on oltava saatavilla riittävä määrä ensiapuvälineitä selkeästi merkityssä paikassa ja myös ensiavun antamiseen soveltuva tila. Ensiapuvälineiden riittävyys ja säilytyspaikka on tarkastettava kerran kuukaudessa. Puuttuvat tai vajavaiset ensiapuvälineet on välittömästi tarkastuksen jälkeen täydennettävä.

Opiskelija, oppisopimus, vapaaehtoistyö ja nuori työntekijä

Jos opiskelija työskentelee, harjoittelee tai tutustuu työhön työpaikalla oppilaitoksen ulkopuolella, oppilaitoksen ja työn vastaanottajan velvoitteisiin sovelletaan vuokratyötä koskevaa pykälää. Työn vas-

taanottajan on ennen työn aloittamista määriteltävä riittävän tarkasti edellytetyt ammattitaitovaatimukset ja työn erityispiirteet ja kerrottava ne oppilaitokselle. Tämän taas on kerrottava tiedot opiskelijalle ja varmistettava, että tämä on tehtävään riittävän ammattitaitoinen ja että hänen kokemuksensa riittää suoritettavaan työhön.

Työn vastaanottajan on erityisesti huolehdittava opiskelijan perehdyttämisestä työhön ja olosuhteisiin, työsuojeluun sekä tarvittaessa työsuojelun yhteistoiminnan, tiedottamisen ja työterveyshuollon järjestelyihin. Työterveyshuollon järjestämisvelvoite oppilaalle on oppilaitoksella, mutta niin oppilaalla kuin vuokratyöntekijälläkin on oikeus käyttää käyttäjäryityksen työterveyshuoltoa maksua vastaan.

Oppisopimus on opiskelijan ja työnantajan välinen kirjallinen, määräaikainen työso-
pimus. Oppisopimusopiskelijaa koskevat
samat lain suomat oikeudet ja velvollisuu-
det kuin muitakin työntekijöitä.

Jos henkilö tekee esim. vapaaehtoistyönä
samankaltaista työtä kuin varsinaiset työn-
tekijät, työnantajan on huolehdittava sovel-
tuvin osin myös hänen turvallisuudestaan.
Vastaavasti hänen on noudatettava turval-
lisuusohjeita sekä käytettävä henkilönsuo-
jaimia ja apuvälineitä. 15 vuotta täyttäneen,
oppivelvollisuutensa suorittaneen henkilön
säännöllinen työaika saa olla enintään yhtä
pitkä kuin aikuisen työaika samassa työssä.
15-vuotias saa tehdä vuodessa enintään 80
ylityötuntia, omalla suostumuksellaan.

Oppivelvollisen työaika, kun hän on koulun
vapaapäivinä työssä, saa olla enintään 7
tuntia ja koulupäivinä enintään 2 tuntia päi-
vässä. Koulupäivän ja työpäivän pituus saa
olla yhteensä enintään 8 tuntia päivässä ja
työaika enintään 12 tuntia viikossa.

Alle 15-vuotias saa koulujen loma-aikana
työskennellä enintään 7 tuntia päivässä ja

35 tuntia viikossa. Alle 15-vuotiaasta ei saa
pitää ylityössä eikä hätätyössä. Nuoren
(alle 18-vuotiaan) työntekijän enimmäis-
työaika on 9 tuntia vuorokaudessa ja 48
tuntia viikossa. Jos nuorella ei ole työhön
tarvittavaa ammattitaitoa ja kokemusta,
työnantajan on huolehdittava opastuk-
sesta. Nuorta pitää tarvittaessa ohjata
henkilökohtaisesti niin, että hän välttyy
aiheuttamasta vaaraa itselleen tai muille.

Asetus nuorten työntekijäin suojelusta
kieltää nuorilta työntekijöiltä mm. sellai-
set työt, jotka edellyttävät ikään ja koke-
mukseen nähden kohtuutonta rasitusta,
huomattavaa vastuuta omasta tai toisten
henkilöiden turvallisuudesta tai huo-
mattavaa taloudellista vastuuta. Asetus
kieltää nuorelta myös työskentelyn yksin,
kun siihen liittyy ilmeinen tapaturman tai
väkivallan vaara.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen
liitteenä on esimerkkiluettelo nuorille
työntekijöille vaarallisista töistä, koneista,
laitteista ja valmisteista (188/2012).

[https://www.finlex.fi/fi/laki/
alkup/2012/20120188](https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120188)

3. Perehdyttäminen

Puolitiehen, yksin jätetty työntekijä perehdyttämisen osalta on aina turvallisuusriski.

Hyvä perehdyttäminen on varmin tae siitä, että työntekijän on mahdollista toimia turvallisesti. Perehdyttämisprosessin aikana työnantaja tai esihenkilö pohtii samalla myös itse tallin ja toiminnan turvallisuustekijöitä.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on annettava työntekijöille riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Työnantajan on myös huolehdittava siitä, että työntekijä perehdytetään riittävästi työhön, työolosuhteisiin, menetelmiin, työ-

välineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin. Laki edellyttää, että työntekijää opastetaan myös erilaisten huolto- ja poikkeustilanteiden varalta ja että opastusta täydennetään tarvittaessa.

Tallin pelastautumissuunnitelmat käydään läpi huolella. Vapaiden kulkureittien, tallin sähköjärjestelmien ja ilmastonin sulkun sekä hevosten turvallisten ulosvientitapojen pitää olla työntekijän tiedossa ennen työn aloittamista.

Hyvä perehdyttäminen helpottaa sopeutumista ja oppimista uudessa tilanteessa. Työn ja työympäristön tunteminen vähentää

epävarmuutta, virheitä ja ongelmia, jolloin tapaturmariski ja työn henkinen kuormitus vähenevät. Hyvä perehdytys tukee paitsi työntekijää myös koko työyhteisöä: parhaimmillaan se kehittää toimintaa kokonaisvaltaisesti. Hevosalalla hyvä perehdytys vaikuttaa tietenkin myös hevosten hyvinvointiin ja sitäkin kautta turvallisuuteen.

Työnopastus on osa perehdyttämistä. Opastusta tarvitaan, kun työ on tekijälle uusi tai tehtävät vaihtuvat, menetelmät muuttuvat tai työpaikalle hankitaan uusia laitteita, aineita tai vastaavia. Opastusta tarvitaan aina, kun turvallisuusohjeita laiminlyödään tai työpaikalla sattuu tapaturma tai todetaan ammattiin liittyvä tauti tai sairaus. Ohjausta tarvitaan myös silloin, jos tehtävä toistuu harvoin tai tilanne poikkeaa tavanomaisesta, toiminnassa on virheitä tai työn laatu ei vastaa odotuksia.

Hyvin suunniteltu perehdyttäminen auttaa uutta työntekijää tai esim. pitkältä vapaalta palaavaa omaksumaan asiat kokonaisuuksina ja johtaa tiedon itsenäi-

seen hallintaan ja soveltamiseen myös muuttuvissa tilanteissa. Työntekijälle muodostuu sisäinen malli työstä, ja hän oppii työhön ja työyhteisöön liittyvät yleisperiaatteet. Perehdyttäminen on jatkuva prosessi, sillä asioita ei omaksuta hetkessä.

Vastuu työhön perehdyttämisestä on aina lähimmällä esihenkilöllä, silloinkin, kun tehtävä on delegoitu jollekin toiselle. Hyvä opastus on erityisen tärkeää silloin, kun tallissa työskentelee nuoria, vapaaehtoisia, tilapäisiä työntekijöitä tai opiskelijoita.

Työturvallisuuskeskus on laatinut perehdyttämisestä tarkistuslistan, jota on helppo soveltaa myös hevosalalla. Listan avulla sekä työnantajan että työntekijän on mahdollista varmistaa, että uusi työntekijä oppii olennaiset, myös turvallisuuteen vaikuttavat tekijät.

Perehdyttämisen tarkistuslistan mallia kannattaa ottaa esimerkiksi tästä

<https://ttk.fi/julkaisu/perehdyttamisen-tarkistuslista/>

4. Hyvinvointi työssä

Ilman esihenkilön ja työntekijän keskinäistä ymmärrystä ja vuorovaikutusta on vaikea saada aikaan hyvää tai/ja turvallista työpaikkaa.

Työssä jaksamista vahvistavat työn hyvä organisointi ja ammattitaito.

Hyvinvointi työssä syntyy monesta eri tekijästä. Työn organisointi, ammattitaito ja tunne oman työn hallinnasta ovat tärkeimpiä henkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Hyvinvointia edistää, jos työntekijän fyysiset ja henkiset edellytykset, hänen odotuksensa työstä ja toisaalta työn vaatimukset ja mah-

dollisuudet ovat tasapainossa. Hyvä ilmapiiri ja mielekäs työ vähentävät sairauspoissaoloja ja tehostavat työtä.

Työntekijällä tulisi olla sopivassa suhteessa päätäntävaltaa ja vastuuta omasta työstään, ja hänen pitäisi voida vaikuttaa omaan työmääräänsä sekä työtahtiin ja -tapoihin. Henkistä hyvinvointia tukee kokemus oikeudenmukaisuudesta työpaikalla.

Työntekijällä tulee olla selkeä ymmärrys hänen vastuullaan olevista työtehtävistä. Vastuunotto omista töistä parantaa myös yleensä selkeästi työpaikan esihenkilö/alainen välistä ymmärrystä.

Hyvinvointia edistää, jos työntekijä kokee, että hän osaa työnsä, voi soveltaa oppiaan ja tuntee oppivansa lisää. Myös mahdollisuus kouluttautua parantaa motiva-

tiota ja luo varmuutta omassa ammatissa toimissa.

Vuorovaikutus ja palaute

Hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot parantavat työn hallintaa. Esihenkilön ja koko työyhteisön tuki on jaksamisen kannalta tärkeä. Jos tallilla työskentelee useampia henkilöitä, heille tulisi järjestää mahdollisuus tutustumiseen ja keskusteluun tauoilla.

Vuorovaikutuksessa tulee pyrkiä asiallisuuteen. Erilaisuuden hyväksyminen ja taito kuunnella luovat luottamusta. Juoruilu, kateus ja virheiden korostaminen taas luovat pelkoa.

Tietoinen pyrkimys positiivisuuteen vuorovaikutustilanteissa on tarpeen etenkin niillä työpaikoilla ja aloilla, joiden sisäinen puhetapa on vinoutunut naljailevaksi tai jopa ilkeäksi.

Jokainen tarvitsee palautetta työstään. Esihenkilön ja työtovereiden asiallinen palaute ja kiitos motivoivat ja edistävät hyvää henkeä, ja ne voivat jopa laukaista

ristiriitoja. Myös korjaava tai kriittinen palaute pitää antaa asiallisesti ja sellaisessa tilanteessa, jossa vastaanottaja tuntee olonsa turvalliseksi. Kielteisen palautteen pitää olla hyvin perusteltua, ja sen yhteydessä pitäisi olla annettavana myös parannusehdotuksia.

Yrityksen johdon ja esihenkilöiden tehtävä on huolehtia, että työntekijöillä on selkeät toimenkuvat ja vastuualueet. Vastuualueiden selkeä jako ja toimenkuvien ymmärrys auttavat myös esihenkilöitä jakamaan tervehenkistä kuvaa yrityksen arvopohjasta. Vinoutunut ja selkiintymätön vastuunkanto työtehtävien suhteen johtaa tilanteeseen, jossa vastuuta pakoillaan eikä myöskään annetuista arkipäiväisistä työtehtävistä vastaa kukaan.

Työpaikan luottamukselliset asiat tai myöskään työpaikan ongelmat työilmapiirin kohdalla eivät ole asioita joita ”puidaan” erilaisten sosiaalisen median keskustelupalstoilla nimettöminä. Työhyvinvointiongelmat ovat nousseet esille myös hevostalouden ja kilpaurheilun maailmassa, ja niiden aiheut-

tamiin juurisyihin tulee suhtautua hyvin vakavasti. Oman työpaikan tai henkilöiden nouseminen esille syyttävästi tai juorujen kohteeksi joutumalla ei varmasti vakauta tilannetta työhyvinvoinnin osalta, eikä se kuulu sosiaalisen median alustoille. Työsuojeluviranomaiset ja työterveyshenkilöstö ovat tahoja, joiden puoleen tulee kääntyä, jos ongelmia, joista itse ei selviä, ilmenee. Ensimmäisessä sijaisesta kannattaa kuitenkin aina kääntyä oman esihenkilön ja/tai työsuojeluvaltuutetun puoleen.

Työilmapiiri

Myönteisen ilmapiirin tunnusmerkkejä

- varmuus tulevaisuudesta
- yhteiset tavoitteet
- tehtävien ja vastualueiden selvyys
- pelisäännöt ja toimintatavat kunnossa
- oppiva, kehittyvä työyhteisö
- henkilöstön aktiivisuutta ja kasvua korostava yhteisö
- sujuva yhteistyö
- aikaa sosiaaliselle kanssakäymiselle
- usko mahdollisuuksiin ratkaista ongelmia.

Kielteisen ilmapiirin tunnusmerkkejä

- tieto ei kulje, liikkeellä huhuja
- klikkiytyminen
- ei kuulu meille -asenne yleinen
- sääntöjä noudatetaan jäykästi, sisäiset pelisäännöt epäselvät
- paljon poissaoloja, vaihtuvuus suuri
- syytelyä, riitoja, yleistä valitusta
- kielteisyyttä, toivottomuutta
- puhetta paljon, ymmärtäminen vaikeaa
- johtajuus hämärtynyt.

Hevostaloudessa työntekijää kuormittavat usein mm.

- työajat, jotka joskus hajaantuvat useaan jaksoon päivän mittaan
- sekavat työnkuvat
- työn paljous ja kiire
- vastuu tallilla liikkuvista ihmisistä ja hevosista

- vastuu työn sujuvuudesta ja asiakassuhteista
- työskentely jatkuvasti tai osittain yksin.

Jaksamista vahvistavat

- hyvä ilmapiiri
- ammattitaidon jatkuva kehittäminen
- hyvä perehdytys, selkeät kirjalliset toimintaohjeet poikkeustilanteisiin
- työn hyvä organisointi
- sosiaalinen tuki
- työn rytmitys.

Vastuu henkisestä hyvinvoinnista ja jaksamisesta on myös työntekijällä. Jokainen päättää itse terveellisestä ruokavaliosta, liikunnasta, levosta, riittävästä unesta ja vapaa-aikansa käytöstä.

Työskentely yksin

Vaara- ja uhkatilanteissa on tärkeää saada hälytettyä paikalle nopeasti apua; tähän työnantajan on järjestettävä mahdollisuus.

On tärkeää mieltää, mitä tehtäviä ei voi suorittaa yksin ja mihin on hankittava apua. On myös tärkeää voida vaihtaa mielipiteitä ja purkaa työn iloja ja paineita. Yksin työskennellessä tulee sopia yhteydenpitokäytännöt esihenkilöön ja kollegoihin. Yksin työskennellessä on myös oltava erityisen valpas ja tiedostaa työympäristön vaarat. Hevoset on hyvä sitoa kiinni esim. hoidon ajaksi, vaikka tuttuja olisivatkin. On hyvä sopia muitakin käytäntöjä yksintyöskentelyyn, esimerkiksi mitä työvaiheita ei saa tehdä yksin.

Vakavien onnettomuuksien tai uhkatilanteiden jälkeen kokemusta voi purkaa myös ammattilaisten avulla. Kriisiavusta saa tietoa mm. poliisilta, terveyskeskuksista ja työterveyshuollolta. Työpaikalla tulee olla selkeät ohjeistukset työstä tai työtilanteista johtuvien psyykkisten reaktioiden ja seurausten käsittelyksi.

Stressi ja työuupumus

Stressi kuuluu elämään ja sen hallintaan. Sopiva stressi pitää vireyttä yllä, liiallinen saattaa pitkään jatkuessaan johtaa fyysisiin oireisiin ja työuupumukseen. Pitkäaikainen, intensiivinen stressi altistaa erilaisille sairauksille flunssasta sepelvaltimotautiin.

Työuupumukselle on ominaista jatkuva, kokonaisvaltainen väsymys, kyyninen asennoituminen työhön ja heikentynyt ammatillinen itsetunto. Uupumuksen voi laukaista myös esim. suuri elämänmuutos tai yllättävä, traumaattinen kriisi, joka ylittää ihmisen voimavarat ja saattaa laukaista jonkin vielä läpikäymättömän kriisin. Jos ihminen käy läpi useaa kriisiä yhtä aikaa, pienikin vastoinkäyminen saattaa käynnistää loppuunpalamisen.

Työntekijän työuupumukseen tulee puuttua laadukkaalla esihenkilötyöllä. Kuuntelu ja ymmärrys ovat jo yleensä hyviä lähtökohtia työarjen ongelmien selättämisessä.

Mikäli työuupumukseen viittaavat oireet jatkuvat pidempään, on syytä ottaa

yhteys työterveyshuoltoon tai omaan terveyskeskukseen. Apua kannattaa hakea ajoissa!

Katso Työturvallisuuskeskuksen video, miten esihenkilö voi ottaa huolensa työntekijän jaksamisesta puheeksi

https://www.youtube.com/watch?v=_POIFCuxnTk

Rentoutuminen palauttaa

Ihminen on rentoutunein energiankulutuksen ollessa pienimmillään. Rentoutuminen on välttämätöntä terveyden ja hyvinvoinnin kannalta, ja kiireestä huolimatta ihmisen pitäisi pystyä rentoutumaan myös työn lomassa. Rentoutusharjoitukset auttavat parantamaan oman kehon tunteista, kohottavat stressinsietokykyä ja saattavat jopa vähentää kipuja ja särkyjä. Rentouttaminen estää liiallista lihasjänteytystä. Lihasten rentoutuminen taas on välttämätöntä tehokkaalle verenkierrolle, ja tämä taas on välttämätön koko elimistön hyvinvoinnille.

Huolten ja paineiden aiheuttama jännitys kuluttaa runsaasti energiaa, ja henkinen uupuminen kuluttaa elimistöä. Jokaiseen päivään pitäisikin mahtua myös hetki aikaa mielen rentouttamiseen, rauhalliseen yksin olemiseen.

Työ ja vapaa-aika

Parhaimmillaan työ on mielekästä, tarjoaa mielenkiintoisia ihmissuhteita ja kartuttaa henkisiä voimavaroja. Se voi tarjota mielekkäitä haasteita ja tukea itseluottamusta.

Toisaalta ihmisen elämänkaareissa on tilanteita, joissa työn ulkopuolisen elämän vaatimukset, perhe ja ihmissuhteet vievät väistämättä poikkeuksellisen paljon voimavaroja. Nämä tilanteet tulisi voida ottaa huomioon työn järjestelyissä ja aikatauluissa.

Työn ja vapaa-ajan suhde tulisi säilyttää terveenä: pääsääntöisesti vuorokaudesta pitäisi jäädä yksi kolmannes vapaa-ajalle ja toinen unelle. Vapaa-ajankaan ei pitäisi olla pelkkää suorittamista: ihminen tarvitsee myös rauhallista aikaa, pysähtymistä ja tilaa ajatuksille.

Työpaikan johdon tulisi kiinnittää huomiota seikkaan, jossa työntekijälle taataan yhtäläiset oikeudet pitää vapaata tai lomaa haluamanaan aikana, jolloin vapaata tarvitsee. Keskustelemalla vapaa-ajan ajankohdan mahdollisuuksista työtilanteen mukaan herättää se molemmissa osapuolissa keskinäistä kunnioitusta ja lojaliteettia.

Riittävä lepo ja uni

Unen tarve on yksilöllinen ja vaihtelee yleensä kuuden ja yhdeksän tunnin välillä. Nykyisin keskivertosuomalainen nukkuu liian vähän ja unihäiriöistä kärsii jopa joka neljäs. Unettomuus ja päiväajan väsymys ovat yleisiä. Univaje heikentää ihmisen vireystilaa ja toimintakykyä. Univaje voi

aiheuttaa ärtyneisyyttä, keskittymättömyyttä ja muistihäiriöitä ja lisätä tapaturma-alttiutta, ja työtaturmien riskin sanotaan siten jopa kaksinkertaistuvan.

Kannattaa muistaa, että työnantajalla on oikeus tietää asioista, jotka vaarantavat työntekijän, muiden ihmisten tai hoidettavien hevosten turvallisuuden.

Kannattaa muistaa, että

- riittävä uni on aivojen toiminnalle välttämätön
- aikuisen unentarve on yleensä minimissään kuutisen tuntia
- ruumiillinen ja henkinen rasitus lisäävät unen tarvetta
- yksi valvottu yö vastaa promillen humalatilaa
- vastustuskyky laskee ja paino nousee, jos ihminen nukkuu säännöllisesti liian vähän
- jatkuva univaje on riskitekijä aikuisiän diabetekselle ja sydän- ja verisuonitaudeille
- nukkuminen vaikuttaa muistiin
- unta ei voi varastoida
- satunnainen valvominen ei yleensä aiheuta terveyshaittoja.

Monipuolinen liikunta, venyttely

Säännöllinen, monipuolinen ja mieluinen liikunta vaikuttaa merkittävästi terveyteen, hyvinvointiin ja työkykyyn. Liikunnalla ihminen voi kasvattaa voimavarojaan jopa useiden vuosien, ellei jopa parin vuosikymmenen verran.

Talleilla työskentelevät liikkuvat useimmiten paljon jo työssään, joskin liike saattaa olla jossain määrin yksipuolista. Liikuntaa voi olla tarpeen täydentää. Liikunnan on hyvä sisältää kestävyysliikuntaa, lihaskuntoharjoittelua, koordinaatioon vaikuttavia harjoitteita ja venyttelyä, joka lisää lihasten joustavuutta ja nivelten liikkuvuutta.

Luonnonvara-alalla työskentelevät ovat myös onnekaassa asemassa, sillä tutkimusten mukaan luonto elvyttää ja auttaa palautumaan stressistä: Keskittymiskyky paranee ja syke ja verenpaine voivat madaltua. Luonnossa liikkuminen edistää sosiaalista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä: Suhtaudumme myönteisemmin muihin ihmisiin, ja mielialamme kohenee hyvin nopeasti.

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ja siihen puuttuminen varhaisessa vaiheessa

Epäasiallista kohtelua ei tule hyväksyä missään muodossa. Häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun estäminen on koko työyhteisön – työnantajan ja työntekijöiden – yhteinen asia. Oikeudenmukainen johtaminen, päätöksenteon läpinäkyvyys ja ammatillinen työkäyttäytyminen ovat epäasiallisen kohtelun ehkäisyn perusta.

Työturvallisuuslain (28 §) mukaan työnantajan on ryhdyttävä toimiin terveyttä haittaavan tai vaarantavan häirinnän ja muun

epäasiallisen kohtelun poistamiseksi. Vaikka päävastuu on työnantajalla, työturvallisuuslaki velvoittaa myös työntekijöitä välttämään toiseen kohdistuvaa terveyttä haittaavaa tai vaarantavaa häirintää ja muuta epäasiallista kohtelua.

Jos työnantaja ei ryhdy riittäviin toimenpiteisiin epäasiallisen kohtelun lopettamiseksi ja työntekijän terveys vaarantuu, työnantajaa tai hänen edustajansa voidaan syyttää työturvallisuuden laiminlyömisestä, jopa työturvallisuusrikoksesta. Mikäli kyseessä on seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä, kyse voi olla myös tasa-arvolaisissa kielletystä syrjinnästä.

Epäasiallinen kohtelu on lain, yleisen hyvän tavan tai omien työvelvollisuuksien vastusta käyttäytymistä tai toimintaa toista kohtaan työssä. Usein se on järjestelmällistä ja jatkuvaa, mutta kyse voi olla myös yksittäisestä tapahtumasta. Kohteena voi olla kuka tahansa työyhteisön jäsen.

Häirinnästä on kyse silloin, kun henkilö

on järjestelmällisesti, toistuvasti ja pitkäkestoisesti painostavan, loukkaavan tai alistavan käyttäytymisen kohteena ja tästä aiheutuu hänelle terveyshaittaa. Toimijana voi olla työtoveri, alainen tai ulkopuolinen henkilö, esimerkiksi asiakas. Tilanteeseen voi liittyä myös työnjohto-oikeuden väärinkäyttöä. Kyseessä on tapahtumaketju, jonka kuluessa henkilö ajautuu puolustuskyvyttömään tilanteeseen tai häneen kohdistuu muita kielteisiä seuraamuksia. Häirintä on yksi epäasiallisen kohtelun muoto, mutta ei ainoa. Häirintää kutsutaan yleiskielessä usein työpaikkakiusaamiseksi.

- epäasiallinen työnjohto-oikeuden käyttäminen
- nöyryyttävien käskyjen antaminen
- sovittujen työehtojen muuttaminen laitomin perustein
- tiedonjaon ulkopuolelle jättäminen
- toistuva perusteeton puuttuminen työntekoon
- toistuva työn mitätöinti
- työn laatu- tai määrävaatimusten perusteeton muuttaminen.

Lisätietoja aiheesta Työturvallisuuskeskuksen sivuilta

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu

<https://ttk.fi/tyoturvaluus/tyoyhteiso/hairinta-ja-epaasiallinen-kohtelu/>

5. Hevonen

Pitkäjänteinen, rauhallinen työskentely ja hevosen reaktioiden ymmärtäminen ovat tie turhien työtaturmien välttämiseen.

Liikkuminen kehittää hevosta sekä fyysisesti että psyykkisesti, ja pitkä paikallaan seisominen turhauttaa. Laitumien ruokintapaikoilla ja pihatoissa tulee olla riittävästi tilaa.

On turvallisinta työskennellä hyvissä olosuhteissa hyvinvoivan, hyvin koulutetun ja ihmiseen luottavan hevosen kanssa. Hevosen käyttäytymisen ymmärtäminen ja aistien tuntemus auttaa ennakoimaan vaa-

ratilanteita ja vähentää riskejä. Ammattilainen tietää, miten hevonen kuulee, näkee tai tuntee, ja osaa ottaa tämän huomioon jokapäiväisessä työssään.

Turvallisuudelle merkittävän riskin muodostavat sellaiset ihmiset, jotka eivät osaa tulkita hevosen viestintää eivätkä tunne hevosen käyttäytymistä tai aisteja. He eivät ymmärrä aiheuttavansa vaaraa omalla toiminnallaan tilanteissa, joissa hevonen kohtaa koneita, liikennettä, melua tai muita yllättäviä häiriöitä. Tallilla käyvien vieraiden ja lähiympäristön opastukseen ja valistukseen kannattaa uhrata aikaa, sillä käytetyt minuutit korvautuvat ennen pitkää.

Hevonen on saaliseläin ja käyttäytyy sen mukaisesti. Sen tärkein keino selviytyä on ollut välitön ja nopea pako. Mikäli se ei ole ollut mahdollista, hevosen on täytynyt taistella. Reakti nopeus, refleksit, aistit,

verenkierto- ja hengityselimistö ovat kehittyneet vaaran nopeaan havaitsemiseen ja pikaiseen pakenemiseen.

Hevonen sietää pelottaviakin ärsykeitä, jos ne tarjoillaan sille oikein, hitaasti ja rauhallisesti. Hevosessa erittynyt adrenaliini ja varautuminen uhkaan saavat aikaan pakene tai taistele reaktion, ja muihin asioihin keskittyminen häiriintyy. Ongelmatilanne on syytä keskeyttää ja rauhoittaa poistamalla ne tekijät, jotka hevonen kokee uhaksi. Tehtävää kannattaa yrittää uudelleen vasta tilanteen lauettua.

Luonnossa hevonen käyttää suurimman osan vuorokaudesta syömiseen ja liikkumiseen laumassa toisten hevosten seurassa. Tallissa karsina on hevosen aluetta, ja se tulisi rauhoittaa turhalta hälinältä. Turvallisinta on järjestää ruokinta niin, että hevosia ei tarvitse syömisen aikana häiritä. Laitumien ruokintapaikoilla ja pihatoissa tulee olla riittävästi tilaa, jolloin ruokaan liittyvät riitatilanteet voidaan välttää ja myös ihmisen työskentely on turvallisempaa.

Liikkuminen kehittää hevosta sekä fyysisesti että psyykkisesti, ja pitkä paikallaan

seisominen turhauttaa. Työturvallisuutta parantaa, jos hevonen saa riittävästi mahdollisuuksia purkaa luontaista liikunnan tarvettaan. Liikunnan puute lisää häiriökäyttäytymistä ja aggressiivisuutta ja samalla myös tapaturmariskiä.

Hevonen on sosiaalinen laumaeläin, ja sen luontaista käyttäytymistä määrittelevät jäsenten väliset tunnesiteet ja hierarkkinen arvojärjestelmä. Mitä ahtaammassa hevoset elävät, sitä selkeämmäksi arvojärjestys muodostuu. Esim. liian pienissä ulkoilutarhoissa aggressiivisuus voi lisääntyä, koska tilan ahtaus hankaloittaa yksilöiden etäisyyden kunnioittamista. Yhteenottoja syntyy enemmän, ja riskit kasvavat.

Jotta hevonen kehittyisi normaalisti, sillä pitäisi olla seurana muita hevosia. Tutkimusten mukaan yksin kasvatettuja hevosia on vaikeampi kouluttaa ja käsitellä. Tilanteessa, jossa vieraita hevosia yhdistetään, yksin pidetyt hevoset tappelevat enemmän kuin ryhmässä pidetyt. Yksin elävä hevonen saattaa myös kokea pelkostressiä. Hevosen aggressio ja stressi lisäävät puolestaan myös tallissa työskentelevän ihmisen tapaturmariskiä.

Laumakäyttäytymistä voi toisaalta myös hyödyntää tallissa. Keskenään hyvin toimeen tulevat tai esim. ratsastuskoulussa saman ryhmän opetushevosekannat kannattaa sijoittaa lähekkäisiin karsinoihin. Ne voi mahdollisesti myös tarhata yhdessä tai samanaikaisesti lähitarhoissa.

Hevoset voivat ääritapauksissa myös inhota toisiaan. Työturvallisuutta parantaa silloin niiden sijoittaminen mahdollisimman etäälle toisistaan. Työt kannattaa myös ajoittaa niin, ettei ”vihamies” ohi kulkiesaan häiritse hevosen keskittymistä ja herätä aggressiota, ja se taas saattaa osua potkuna työntekijään.

Oli hakemassa hevosta laitumelta. Hevosta viedessä portista ulos alkoi toinen hevonen potkia ja osui oikeaan kyynärpäähän aiheuttaen murtuman.

Työntekijän taluttama hevonen meni liian lähelle edellä olevaa hevosta, jolloin se yritti potkaista takana tulevaa hevosta. Potku osuikin työntekijää vatsaan.

Asetti hevoselle loimea toisen tarhan läheisyydessä. Viereisestä tarhasta hevonen yllättäen puri leukaan ja kaulaan.

Stereotyyppinen käyttäytyminen

Stereotyyppiset tapat ovat vaikeasta tilanteesta tai stressistä toistuvalla, näennäisesti tarkoituksettomalla toiminnalla. Stereotyyppistä käyttäytymistä esiintyy kaikilla vangituilla villi- ja kotieläinlajeilla, myös ihmisillä. Hevosista sitä esiintyy 1–26 prosentilla, ja vangituilla villihevosilla jopa yli 40 prosentilla. Stereotyyppinen käyttäytyminen kertoo useimmiten hevosen hyvinvointiin liittyvästä ongel-

masta, turhautumisesta tai stressistä. Merkittävimpiä aiheuttajia ovat talliolot, sosiaaliset suhteet, sopimaton valmennus tai ruokinta, perinnöllinen taipumus ja lääketieteelliset syyt.

Osa hevosen stereotyyppioista (mm. polkeminen, potkiminen, kuopiminen ja kohteisiin hyökkääminen) saattaa muodostua vaaraksi myös tallissa työskentelevälle ihmiselle. Tutkimusten mukaan stereotyyppistä käyttäytymistä esiintyy runsaammin, jos tallirakenteet eristävät hevoset toisistaan, jos kuivikkeet ovat jotain muuta kuin olkea ja jos rehuannoksessa on liian vähän heinää. Toisin sanoen ongelmakäyttäytymistä esiintyy runsaammin niissä tilanteissa, joissa hevonen ei voi noudattaa luontaista käyttäytymismalliaan.

Vapaiden hevosten käsittely laumassa, kuten laitumella, vaatii ihmiseltä kokemusta ja hevosten ”lukutaitoa”. Jännitteet lauman sisällä, johtajuus laumassa, varselliset tammot tai vaikkapa orilaitumen dynamiikka opettavat ihmistä ymmärtämään hevosen ikäkaikaisia vaistoja mutta ovat työtehtävinä siten varsin vaativia. Laidunhevosten tarkastus tai esim. sairaiden/loukkaantuneiden hevosten käsittely, kun ympärillä voi olla kymmeniä vapaana liikkuvia yksilöitä, vaativat hoitajalta tarkkaavaisuutta, rauhallisuutta ja tilanteiden ennakoitua. Yksin ei pidä mennä tilanteisiin, jossa on vaara joutua potkituksi tai ylijyrätyksi.

Ruokki kahta hevosta tarhassa, jolloin toinen hevosista hyökkäsi toista päin.

Oli viemässä heinäpaalia kahden hevosen tarhaan. Hevosille tuli riitaa ja hevosen potku osui työntekijää vasempaan reiteen.

Hevonen ja ihminen

Moni hevonen elää jatkuvasti erillään lajitovereistaan. Toisilla on tallissa näkö-, kuulo- ja/tai hajuyhteys muihin hevosiin, mutta fyysinen kontakti puuttuu. Ihminen saattaa joskus olla ainoa, johon hevonen saa muodostettua jatkuvan kontaktin. Silloin ihmisen merkitys hevosen elämässä korostuu.

Työturvallisuudelle ja myös hevosen hyvinvoinnille on tärkeää luoda suhde, jossa hevonen kunnioittaa ihmistä mutta ei pelkää. Hevonen ilmaisee suhtautumisensa toiseen yksilöön kehon kielellä ja liikkeillä; omalla käyttäytymisellään, liikkumisellaan ja asennoillaan ihminen taas vaikuttaa hevoseen.

Ihmisen pelko, viha ja kärsimättömyys voivat aiheuttaa hevosesä ei-toivottua käyttäytymistä. Hevonen huomaa pienimmänkin muutoksen tutun ihmisen äänessä, ilmeissä ja kehon kielessä. Muutokset voivat pelottaa hevosta ja nopeat liikkeet hermostuttavat sitä.

Hevosen ilmaisun ymmärtämistä ei voi korostaa liikaa myöskään työturvallisuudesta puhuttaessa. Ihmisen tehtävä on edesauttaa hevosta saamaan tarvittava tuki aisteilleen. Ennakointi hevosen tilanereagointiin on avain hevosen oikeaan ja turvalliseen käsittelyyn.

Aistit

Hevoset haistavat ja maistavat erittäin hyvin, ja niiden tuntoaisti on herkkä. Karvapeitteestä huolimatta se tuntee ihollaan pienet hyönteiset, ja turvan pitkät tuntokarvat korvaavat silmät sillä alueella, jolle hevonen ei näe.

Hevonen kuulee erittäin tarkasti, se voi tarkkailla ääniä kaikista suunnista ja tunnistaa äänilähteen paremmin kuin ihminen. Hevonen kuulee herkästi niinkin korkeita ääniä, että ihminen ei niitä enää erota.

Äkilliset ja oudot äänet saattavat pelottaa hevosta, tuttu ääni voi taas olla turvallinen ja rauhoittava. Ääni voi olla erityisen pelottava, jos hevonen ei samalla näe sen lähettäjää (esim. maneesin katolta valuva lumi).

Hevosen näkökenttä on laaja, noin 330–350 astetta. Aivan turvan edessä samoin kuin suoraan hevosen takana on alue, jota hevonen ei näe. Hevonen havaitsee herkästi kaukanakin olevan liikkuvan kohteen. Pienten kohteiden tarkat näköhavainnot ovat puutteellisempia, ja kolmiulotteinen kuva on rajoittunut. Todennäköisesti hevonen näkee varsin hyvin myös pimeässä. Sitä, miten nopeasti silmä reagoi valon muutokseen, ei tiedetä.

Värinäön oletetaan kehittyneen hyödyttämään rehun etsimistä. Hevonen näkee keltaista ja vihreää hyvin, paremmin kuin punaista ja mustaa. Ihmisen arvioidaan havaitsevan keltaisen noin kolme kertaa paremmin ja sinisen noin 20 kertaa parem-

min kuin hevonen. Turvallisuutta vaarantavat mm. huono valaistus, peilit ja erilaiset näköesteet. Näkö kannattaa muistaa myös ihmisen lähestyessä hevosta tai silloin, kun hevosta viedään sille ennestään tuntemattomaan paikkaan, valaistuksen kannalta vaikeisiin olosuhteisiin tai ohitetaan jokin hevosta pelottava asia tai ilmiö. Myös esim. nuoren ratsun koulutuksessa on syytä ottaa huomioon hevosen etäisyyden arviointikyky ja värinäkö. Mikäli ratsastushallissa on peili, se tulisi tarvittaessa voida peittää.

Turvallista hevostaitoa

- Tarkkaile hevosen viestintää.
- Vaikuta omalla käytökselläsi: toimi rauhallisesti, johdonmukaisesti ja varmasti, puhu pehmeästi. Kerro hevoselle olevasi läsnä: puhu hevoselle lähestyessäsi sitä ja varmista, että hevonen on huomannut tulosi, ennen kuin kosketat sitä. Hevonen voi nukkua silmät auki, ja ihmisen saattaa säikäyttää sen.
- Onnettomuudet tapahtuvat usein juuri niiden hevosten kanssa, jotka "eivät varmasti koskaan tee mitään!" Kun hevosella on riimu tai suitset, pystyt vaikuttamaan siihen paremmin. Pidä tallin käytävällä tai karsinassa työskennellessäsi hevonen kiinni sidottuna.
- Työskentele turvallisessa paikassa: valitse rauhallinen aika, tilanne ja paikka uuden opettamiseen. Turvallisin paikka hevosten kanssa työskentelyyn on lavan vieressä, kun hevonen on kytkettynä tai joku pitää sitä kiinni. Hevonen ei voi potkia, purra tai rynnätä ylitsesi.
- Näytä hevoselle, mitä aiot tehdä. Työskentele johdonmukaisesti samaan tapaan kaikenikäisten hevosten kanssa. Koulutuksen, ratsutuksen tms. liian nopea eteneminen ennen kuin edellinen asia on opittu tai omaksuttu yhdessä, saattaa johtaa turvallisuuteen vaikuttaviin virheisiin.

Hyvää tietoa hevosesta, sen käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista

Viime vuosina on julkaistu runsaasti hyvää tietoa hevosen käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista sekä hyvistä hevosen pidon käytännöistä. Osa julkaisuista, mm. opas hevosenomistajille, löytyy maksuttomina alan järjestöjen, viranomaisten ja muiden toimijoiden nettisivuilta ja kirjallisuudesta.

Hyödyllisiä tietolähteitä:

<https://www.ruokavirasto.fi/>

<https://www.hevoseni.fi/>

Suomen Hippos ry.

<https://www.hippos.fi/>

Hevosalan osaamiskeskus

<https://www.hippolis.fi/>

Suomen Ratsastajainliitto ry

<https://www.ratsastus.fi/>

Evira

www.evira.fi

"Hevoslaitumilla": Vudeka 2009
Erola- Saastamoinen

6. Talli

Hyvässä tallissa on riittävästi ilmatilaa ja valoa. Käytävällä ei säilytetä tavaraa. Ovet avautuvat helposti, eikä hevonen voi satuttaa itseään kahvoihin tai koukkuihin.

Tila, joka on hyvä ja turvallinen hevoselle, on sitä yleensä myös ihmiselle. Avaruus, valo, hyvä ilmanvaihto, järjestys ja siisteys tekevät työympäristöstä turvallisemman. Toisaalta parhaatkaan tilat eivät ole turvalliset, jos niitä ei hoideta hyvin ja pidetä järjestyksessä.

Tärkeitä työturvallisuuteen vaikuttavia ratkaisuja tehdään jo tilojen hankinta- ja suunnitteluvaiheessa. Sijaitseeko tila paikassa, jossa liikenne ja liikkuminen aiheuttavat ongelmia? Onko rakennukset sijoitettu ja suunniteltu niin, että sulamisvedet eivät

aiheuta kosteusongelmia tai talvella liukautta? Miten taataan paloturvallisuus? Onko varastotilat sijoitettu niin, että työskentely on turvallista?

Suunnittelussa tarvitaan hyvää yhteistyötä eri alojen asiantuntijoiden kanssa, on sitten kyseessä uuden rakentaminen tai vanhan korjaus. Vanhan tallin ostamista tai vuokraamista mieltävän kannattaa pohtia muutostarpeet tarkkaan. Ongelmia saattavat aiheuttaa valon vähyys, ahtaus ja sokkeloisuus, varastotilojen sijainti, sähkö- ja vesijärjestelmien kunto jne. Eläinsuojelulaki määrää tiloille minimivaatimukset. Mittoihin (mm. korkeus, ryhmätilat) liittyvät uudet vaatimukset ovat voimassa vuodesta 2014 alkaen myös vanhoissa tallitiloissa. Kansallisen lain taustalla on EU-lainsä-

däntö. Eläinsuojelulaki, sen muutokset ja eläinten pitoon liittyvät asetukset löytyvät mm. osoitteesta

<https://mmm.fi/elaimet-kasvit/elainten-hyvinvointi>

Yksityiskohtaista tietoa rakentamiseen ja kunnostukseen saa myös mm. maa- ja metsätalousministeriön ohjeista ja määräyksistä, Hevosen hoito ja ruokinta -oppaasta (maksullinen) sekä hevostietokeskuksen sivuilta. Henkilöstötilojen opastusta saa myös työsuojeluviranomaisilta sekä Työturvallisuuskeskuksen maksuttomasta julkaisusta

<https://ttk.fi/julkaisu/henkilostotilat-opas-henkilostotilasaadosten-soveltamisesta-tyopaikoilla/>.

Lisätietoa:

<https://hevostietokeskus.fi/i/hoito/hevosen-pitopaikka/hevosen-pitopaikan-vaatimukset/tuettavan-tallirakentamisen-yleiset-maaraykset>

<http://www.hippolis.fi/lainsaadanto/rakentaminen/>

Tukes valvoo ratsastus- ja ravipalveluiden turvallisuutta asiakkaiden turvallisuuden osalta. Ohjeita voi soveltaa myös työntekijöiden turvallisuuden varmistamiseen:

<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/elainpalvelut/ratsastus>

Tallin tilat

Tallien osastointi edistää paloturvallisuutta, helpottaa ilmastoinnin säätelyä ja vähentää melun ja pölyn haittoja. Yksikerroksisessa, lämpöeristetyssä tallissa yhden palo-osaston pinta-alan tulisi olla enintään 800 m² ja kaksikerroksisissa 600 m².

Karsinan seinien materiaalien ja rakenteiden tulee olla tukevat ja mielellään helposti

puhdistettavat. Turvallisuutta lisää, jos karsinan etuseinä on hätätilassa avattavissa kokonaan, esim. tilanteessa, jossa hevonen ei pääse ilman apua ylös.

Tallissa suositeltu ikkunapinta-ala on 1/20 lattiapinta-alasta. Ikkunat, joihin hevosilla on mahdollisuus yltää, tulee suojata kalteveilla tai verkolla. Katkaisijat ja johdot pitää sijoittaa hevosten ulottumattomiin.

Hoito- ja/tai pesutilan pitää olla riittävästi valaistu, ja siinä tulisi olla mahdollisuus kytkeä hevonen kiinni kahdelta puolelta. Sähkölaitteet yms. tarvikkeet on pidettävä hevosen ulottumattomissa.

Tallissa tulee olla erillinen tila varusteille ja muille tarvikkeille. Hevosten lääkeaineet ja tarvikkeet pitää säilyttää paikassa, johon ulkopuoliset eivät pääse. Ensiaputarvikkeet pitää säilyttää selvästi merkityssä paikassa. Ensiapuun osoitetaan myös tila tallista tai sen välittömästä läheisyydestä. Alkusammutuskalustot pitää sijoittaa paikkoihin, joista ne on helppo ottaa käyttöön.

Tallissa ei pidä säilyttää mitään tarpeetonta. Materiaalien tulisi olla palamattomia tai vähintäänkin huonosti syttyviä. Palavasta muovista vapautuu myrkyllisiä savukaasuja, jotka vahingoittavat sekä ihmistä että hevosta hyvin nopeasti: talli ei ole muovijätteen säilytyspaikka.

Tupakointi tallissa ja sen välittömässä läheisyydessä on aina kielletty. Tupakoinnille osoitetaan opasteilla sovelias tila tai alue, joka on erillään tallista ja rehutiloista.

Lattiat, ovet ja kulkuväylät

Karsinoiden, käytävien ja hoito- ja pesutilojen lattiat eivät saa olla liukkaat. Mikäli vesi johdetaan viemäreihin kouruilla, niiden pitää olla loivareunaisia ja matalia.

Betonilattian pitävyyttä voi varmistaa karkeuttamisella, joka toisaalta auttaa myös valumaveden poistamisessa. Kumimatto pitää hyvin ja on karsinassa joustava, se on helppo pitää puhtaana ja tarvittaessa sen voi desinfioida. Kumimaton kiinnitys on kuitenkin varmistettava huolellisesti.

Tilavat käytävät vähentävät tapaturmariskiä ja helpottavat onnettomuustilanteessa potilaan hoitoa ja esim. pelastusmiehistön työskentelyä. Kulkuväylät ja käytävät eivät ole varastoja; väylät on pidettävä vapaana tavaroista. Näin tapaturmariski ja tulipalon vaara ovat pienempiä, työskentely on helpompaa ja onnettomuustilanteessa pelastustoimet sujuvat helpommin.

Riittävä korkeus edesauttaa ilman laadun hyvänä pitämistä, jolloin hevonen tai ihminen ei joudu hengittämään tallitilassa ylös nousevaa huonoa ilmaa. Matalassa tallissa hevonen saattaa pelästyessään lyödä päänsä kattoon, mikä taas aiheuttaa lisää pelästymistä ja vaaratilanteen hevosta hoitavalle tai kuljettavalle henkilölle. Astutus ja sperman keruu edellyttävät sisätilalta korkeutta vielä tavallista enemmän.

Ahtaat ovet, kulmat ja kynnykset aiheuttavat riskin. Kevyesti vedettävät liukuovet ovat turvallinen ratkaisu, kunhan ovet ovat kunnossa. Liukuovet säästävät tilaa ja jättävät käytävän vapaaksi. Ovien puutteellinen huolto lisää tapaturmariskiä, jos kiskot tai lukitukset eivät toimi kunnolla. Käytä-

välle avautuvat ovet kannattaa pitää kiinni myös hevosen ollessa poissa karsinasta.

Ovet pitää kaikissa tallin tiloissa hoitaa niin, että ne voi avata turvallisesti ja helposti kokonaan. Myös lukot ja salvat on tarkastettava ja huollettava säännöllisesti.

Hätätilanteita varten tallissa tulee olla hevosmäärään nähden riittävästi vaihtoehtoisia poistumisteitä, joista myös hevosia voi kuljettaa. Hevosta on hyvä opettaa kulkemaan myös ahtaammista ovista siltä varalta, että sellaiseen tilanteeseen joskus joutuu. Ovien pitää aueta karsinasta käytävälle ja käytävältä/tallista ulospäin.

Ikkuna sisävälivoivissa vähentää törmäysvaaraa, ja kynnyksettömyys helpottaa tavaroiden kuljettamista. Kynnyksen voi korvata kumitiivisteellä, joka estää vetoa.

Sisään kantautuva lumi ja vesi aiheuttavat liukastumisen riskin. Ongelmia vähentää katos ulko-oven edustalla. Ulko-ovien turvallisuutta parantaa, jos ne voi hevosen kanssa liikuttaessa avata kauempaa esim. narusta vetämällä.

Tallin ympäristö

Rehu- ja kuivikevaraston tulisi sijaita tallista erillään ja mieluummin muualla kuin vintillä.

Tiloissa olevat kuilut tulee suojata kaiteilla, samoin muut paikat, joissa voi olla putoamisen vaara.

Tallin jätehuolto vaikuttaa sekä viihtyvyyteen että turvallisuuteen. Jätteet tulee kerätä ja säilyttää niin, että ne eivät roskaa ja tuki kulkuväyliä tai aiheuta palovaaraa tallissa tai sen välittömässä läheisyydessä.

Hevosille tarkoitettujen kulkureittien ja suorituspaikkojen pitää olla riittävästi valaistut, ja niiden pohjien on oltava turvallisessa kunnossa. Reitit ja suorituspaikat tulisi valita niin, että liikenne ja muut ihmiset eivät vaaranna työskentelyä. Talvikautena auraus ja liukkauden torjunta parantavat turvallisuutta.

Ajoväylät ja pysäköintiin tarkoitettu alue on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä niin, että hevosliikenne voidaan pitää niistä erillään.

7. Työn ja työympäristön vaaroja

Työn vaarat voidaan jakaa mekaanisiin, työoloihin liittyviin, kuormittumiseen ja väkivaltaan. Vaaroja ja haittoja torjutaan ensisijaisesti teknisin ratkaisuin (rakenteet, olosuhteet jne.) ja työmenetelmin. Aina nämä eivät kuitenkaan riitä, vaan tarvitaan henkilönsuojaimia.

Mekaanisia vaaroja aiheuttavat mm. pyörivät koneenosat, nielut, edestakaisin liikkuvat terät ja muut koneiden osat, liikkuvat koneet ja koneen toiminnan tai rikkoontumisen vuoksi sinkoavat kappaleet, sirut, jätteet ja aineet. Vaaraa aiheuttavat myös kaatuvat tai putoavat esineet, sortuvat tai luhistuvat rakenteet, materiaalit ja pinot sekä ihmisten ja eläinten liikkuminen. Mekaanisia vaaroja voi tallissa ehkäistä käyttämällä koneita ja laitteita oikein ja huoltamalla ja puhdistamalla ne käyttöohjeiden mukaan. Laitteet ja rakenteet pitää myös sijoittaa ja suojata niin, että työnteki-

jälle ei aiheudu vaaraa (esim. kuilut vintiltä alas, erilainen automaatiikka, viljaimuri, kauranlitistäjät).

Työoloihin liittyvät vaarat jaetaan fysikaalisiin, kemiallisiin ja biologisiin. Työoloihin liittyvät myös eläinten käyttäytyminen ja puutteet siisteydessä ja järjestyksessä. Fysikaalisia vaaroja ovat esim. melu,

Hevoset viedään laitumelle tai tarhaan reilusti portin sisäpuolelle. Pää käännetään kohti porttia. Portti suljetaan, ennen kuin hevonen päästetään irti.

tärinä, lämpöolosuhteet ja sopimaton vaatetus. Kemiallisia vaaroja ovat kemialliset aineet ja erilaiset pölyt, asbesti, orgaaniset pölyt, kuten eläinpölyt, siitepölyt. Biologisilla vaaroilla tarkoitetaan mm. mikro-organismeja, kuten bakteerit, virukset, sienet, homeet, iholoiset (punkit) ja sisäloiset.

Kuormittuminen voi olla yli- tai alikuormittumista. Fyysinen kuormitus syntyy esim. jatkuvista nostoista tai yksipuolisista työliikkeistä. Henkiseen kuormitukseen vaikuttavat työn vaatimukset (määrälliset ja laadulliset, joissa voi kummissakin olla yli- tai alikuormitusta), tietotulva ja muutokset työssä.

Väkivalta voi olla ruumiillista tai henkistä. Henkinen väkivalta on esim. toistuvaa kiusaamista, käyttäytymistä, jossa ihminen alistetaan jatkuvalla epäasiallisella kohTELulla. Väkiälyä on myös sukupuolinen häirintä ja ahdistelu.

Vähennä turhaa kuormitusta – **suunnittele työ sujuvaksi ja käytä apuvälineitä:**

- Käytä siirtämisessä apuvälineitä.
- Muuta nostaminen tai kantaminen työntämiseksi tai vetämiseksi.
- Ota sopiva taakka kerrallaan; taakka ei saa olla liian iso tai väärän muotoinen.
- Käytä tarvittaessa apua.
- Käytä oikeaa nostotekniikkaa:
 - Ota tukeva haara-asento taakan molemmin puolin.
 - Kyykisty selkä suorana ja ota tukeva ote taakasta.
 - Pidä taakka keskellä vartaloa.
 - Vedä leuka sisään ja jännitä vatsalihakset.
 - Ojenna polvet.
- Käytä pitkävartisia, oikein mitoitettuja työvälineitä.
- Vältä kiertoliikkeitä.
- Pidä kärryt yms. työvälineet kunnossa.

Hyviä käytäntöjä hevostallin arkeen löytyy Työtehoseuran julkaisusta Hevostallien työ-artikkelikokoama

https://www.tts.fi/files/5258/Hevostallien_työ_artikkelikokoelma_TTS_Työtehoseura.pdf

Fyysisestä kuormittumisesta voit lukea lisää myös Työturvallisuuskeskuksen sivuilta:

<https://ttk.fi/tyoturvaluus/tyohyvinvointi/fyysinen-kuormitus/>

Melu

Melu on yleisimpiä työperäisiä haittoja, vaikka se ei tallityössä yleensä aiheutakaan ongelmia. Talleissa melu on pääasiassa satunnaista ja lyhytkestoista.

Päivittäisen meluallistuksen ylittäessä 80dB(A), on työntekijälle tarjottava kuulosuojaimet ja mahdollisuus osallistua kuulotestiin. Päivittäisen meluallistuksen ylittäessä 85dB(A), on kuulosuojainten käyttö

sekä kuulotestit pakollisia. Työpaikalle on myös laadittava meluntorjuntaohjelma. Impulssimelun vastaavat toiminta-arvot (alempi/ylempi) ovat 135dB (C) ja 137 dB (C). Korvakäytävään pääsevälle melulle ehdoton raja-arvo (kuulosuojaimen alta mitattuna) on 87dB(A) ja impulssimelulle vastaavasti 140dB (C). Meluasetuksessa (85/2006) on myös ohjeita melun mittaamisesta ja työntekijöiden kuulon tutkimisesta.

Yksilöllinen herkkyys vaihtelee: kuuloa saattaa heikentää jo noin 75 dB(A):n melu. Altistuminen voimakkaalle melulle saattaa heikentää kuuloa tilapäisesti, mutta levon jälkeen kuulo tavallisesti palautuu normaalitasolle. Toistuvat, tilapäiset kuulon heikkenemiset voivat kuitenkin johtaa pysyviin vaurioihin.

<https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/06/Raivaussahalla-tuottavasti-ja-turvallisesti.pdf>

Pitkäaikainen melu saattaa vaurioittaa sisäkorvaa ja heikentää kuuloa pysyvästi. Melu voi kuormittaa myös henkisesti, aiheuttaa ärtymystä ja inihäiriöitä sekä heikentää suorituskkyä. Melu voi estää kuulemasta muita äänimerkkejä, esimerkiksi varoitusääniä, ja tapaturmavaara kasvaa. Toistuva yli 85 desibelin meluallistutus aiheuttaa jo lähes poikkeuksetta pysyvän kuulovaurion. Vamman syntyyyn vaikuttavat melun voimakkuus, altistusaika, äänienergian jakautuminen eri taajuuksille, melun laatu ja ihmisen yksilöllinen herkkyys. Kuulon heikkenemisen lisäksi vaarana on tinnitus eli korvassa tai päässä kuuluva soiva, humiseva, suhiseva tai naputtava ääni. Ihmisen kuulo heikenee iän myötä, ja muutoksen vauhdin määräävät perinnölliset tekijät.

Uuden koneen hankinnassa tulee ottaa huomioon laitteen melutaso. Laitteiden pitäminen hyvässä kunnossa auttaa myös torjumaan melua.

Melua torjutaan estämällä sen syntyminen ja äänen leviäminen sekä vähentämällä altistusta mm. kuulonsuojaimien käytöllä.

Työturvallisuuskeskus on julkaissut animaation melusta.

<https://www.youtube.com/watch?v=h9dXVeFuQ3E>

Millaisia melulähteitä talliympäristössä voi olla? Miten melua voidaan vähentää?

Valaistus

Työpaikalla pitää olla sopiva valaistus, varavalaistus tärkeillä poistumisteillä ja ikkunatomissa tiloissa sekä riittävä ulkovalaistus. Hyvä valaistus auttaa työntekijöitä saamaan riittävästi tietoa ympäristöstään, vaikuttaa ihmisten vireystilaan ja parantaa viihtyvyyttä. Hyvä valaistus on riittävän voimakas mutta ei aiheuta suoraa tai epäsuoraa häi-

käisyä, ei myöskään hevoselle. Valaistusta suunniteltaessa on otettava huomioon näkökohteen erottuminen ympäristöstä.

Kalusteiden tai laitteiden paikkaa muutettaessa myös valaistus pitää tarkistaa, jotta valaistusolot eivät heikkene.

Hevosen hoitoon liittyvissä oppaissa tallin yleisvalaistukseksi suositellaan 80–100 luxia. Hoito- ja -kengitystilassa, varustehuoneessa ja muissa vastaavissa tiloissa valoa tarvitaan enemmän, 300–500 luxia. Ratsastushalleihin valoa pitäisi saada vähintään 200 luxin verran ja kilpailutilanteissa enemmän, suositus on 300–500 luxia.

Tallin sisätilojen, pesu- ja hoitopaikan, kulkuväylien ja suorituspaikkojen valaistus tulee suunnitella niin, että valottomia, hämäriä kulmia tai katvealueita ei jää.

Siirtyminen ulkoa sisälle tai tallista pesu- ja hoitotilaan on sekin turvallisempaa, jos valaistus on riittävä. Kohtuulliset erot valaistuksen voimakkuudessa parantavat valaistusvaikutelmaa, kun taas liian jyrkät valaistuserot tilasta toiseen siirryttäessä vaikeuttavat näkemistä ja voivat pelästyttää hevosen.

Tallin päävalokoskettimien tulee sijaita heti sisääntulo-oven tuntumassa. Lamput on suojattava hevosilta, tarkistettava riittävän usein ja vaihdettava ehjiin heti niiden rikkoutuessa. Varalamput kannattaa sijoittaa sellaiseen paikkaan, josta ne saa helposti käyttöön, ja paikan on oltava kaikkien työntekijöiden tiedossa.

Sisäilma

Hyvän sisäilman tunnistaa oikeasta lämpötilasta, sopivasta ilman kosteudesta sekä puhtaudesta ja raikkaudesta. Sisäilman laatuun vaikuttavista monista tekijöistä tar-

keimpiä ovat kunnossa oleva rakennus sekä toimivat ilmanvaihto- ja lämmityslaitteet.

Yleisimmät sisäilman ongelmat ovat tunkkaisuus, epämiellyttävät hajut sekä ilman epäpuhtaudet, kuten pölyt, allergeenit, mikrobit ja kaasumaiset aineet. Haittoja ovat myös veto ja puutteellinen ilmastointi, liian korkea tai alhainen lämpötila sekä ilman kuivuus tai liiallinen kosteus.

Huonon sisäilman aiheuttamat ongelmat ilmenevät erilaisina oireina ja sairauksina, esimerkiksi hengitysteiden, silmien ja ihon ärsytyksenä, päänsärkynä, väsymyksenä, kuumeiluna ja hengitystieinfektioina sekä astman tapaisina pitkäaikaissairauksina. Lisäksi huono sisäilma heikentää viihtyvyyttä.

Työpaikan sisäilman ongelmat liittyvät usein rakenteiden kosteus- ja homevaurioihin, erilaisiin epäpuhtauslähteisiin, puutteelliseen ilmanvaihtoon tai huonoihin lämpöoloihin.

Hevostietokeskuksen sivuilla tietoa tallin sisäilmasta.

<https://hevostietokeskus.fi/i/videot/tallymparisto2/tallin-sisailma>

Pöly

Pöly voi olla orgaanista tai epäorgaanista eli mineraalipölyä. Orgaanisia pölyjä ovat muun muassa paperipöly, puupöly, hilse- ja karvapöly sekä jauhopöly. Epäorgaanisia pölyjä ovat muun muassa kvartsipöly ja asbesti.

Hevostallilla erilaisille pölyille altistuminen voi aiheuttaa työntekijälle esim. allergisia reaktioita, ammattinuhaa, astmaa ja homepölykeuhkoa.

Pölyhiukkaset kulkeutuvat elimistöön pääasiassa hengityksen kautta. Hiukkaskoko määrää sen, kuinka pitkälle pöly kulkeutuu hengityselimistössä. Suuret pölyhiukka-

set pysähtyvät ylähengitysteihin nenän ja nielun alueelle. Keuhkoihin pääsevästä hiukkasista suurimmat jäävät henkitorven ja keuhkoputkien alueelle, ja pienimmät hiukkaset, joita kutsutaan alveolijakeeksi, voivat kulkeutua keuhkorakkuloihin asti. Terveiden kannalta haitallisimpia ovat pienimmät hiukkaset, mutta myös isot hiukkaset voivat aiheuttaa mm. ärsytystä ylähengitysteissä.

Hyvä heinä ei pölyä eikä siinä ole hometta.

Pölyinen ilma voi aiheuttaa sekä lyhyt- että pitkäaikaisia terveyshaittoja ja heikentää viihtyvyyttä työssä. Pöly voi aiheuttaa myös palovaaran, joten työvälleineiden ja -koneiden valintaan ja säilytykseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tallissa leijuva pöly voi olla peräisin mm. hevosesta (esim. hilse), rehuista (siitepöly, home) tai kuivikkeista (homepöly). Lattian lakaisussa pinnan kastelu sitoo pölyn melko tehokkaasti.

Tallin betonilattia on kovalle mekaaniselle kulutukselle alttiina ja lattiasta saattaa irrota hienojakoista kvartsipölyä. Pölyn nostattamista ilmaan ja sitä kautta joutumista hengitysteihin tulee välttää, sillä kvartsipöly on luokiteltu syöpävaaralliseksi. Asia tulisikin huomioida vaarojen arvioinnissa ja työterveyshuollon työpaikkaselvityksessä. Työtapoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Heinävarastoissa, suurempia määriä käsitellessä tai muuten poikkeustilanteissa huonoa heinää tai viljaa käsitellessä tulisi kuitenkin käyttää tyypiyhväksyttyä hengityksensuojainta (CE-merkitty P2-luokan

suojain). Sen käyttö saattaa olla perusteltua myös hevosta harjattaessa, etenkin, jos hevonen harjataan sisällä ahtaassa tilassa. Hilse ja lika saattavat myös ärsyttää ihoa, joten harjattaessa ohut suojakäsine voi olla tarpeen.

Kosteus

Ilman kosteus vaikuttaa mm. viihtyvyyteen, pölyn leviämiseen työpaikan ilmassa, bakteerien leviämiseen ja kasvuun sekä ihon ja limakalvojen kosteustasapainoon.

Töissä, joissa lämmöntuotto on pientä, kosteus vaikuttaa vain vähän lämpöviihtyvyyteen ja elimistön kuormitukseen. Raskaammassa työssä kosteuden merkitys lisääntyy. Ilman suhteellisen suuri kosteus vaikeuttaa hien haihtumista ihon pinnalta ja haittaa lämmön luovutusta sekä johtaa työntekijän kuormittumiseen raskaassa työssä.

Keskiraskaassa ja raskaassa työssä työskentelypaikan ilman suhteellinen kosteus ei saisi olla yli 50 %, jos lämpötila on yli 25 °C. Miellyttävimpänä työilman suhteellisena kosteutena pidetään 30–70 prosenttia.

Tallissa optimikosteus on hevosen kannalta 50–65 %. Liian kostea talli-ilma vaikeuttaa hevosen lämmönluovutusta, jolloin liian korkean lämpötilan vaikutus tehostuu. Liika kosteus on siis haitallista sekä hevoselle että työtä tekeväälle ihmiselle; toisaalta liian kuiva ilma lisää pölyn haittoja. Liikaa kosteutta voi yrittää estää mm. sijoittamalla pesupaikan erilleen talliosastosta.

Rakennusten homeongelmat aiheutuvat rakenteiden kostumisesta. Kosteus voi tunkeutua rakenteeseen vesikaton, ulkoseinien ja ikkunoiden vuodoista, perustuksista tai alapohjasta. Puutteellinen

ilmanvaihto, kylmät sisäpinnat ja rakenteiden kylmäsilat voivat aiheuttaa sisäilman kosteuden tiivistymistä pinnoille.

Vesijohtojen tai viemäreiden vuodot ja veden roiskuminen sekä huono siivous lisäävät homeen kasvua. Hoitamattomat ilmastointi- ja ilmastustulaitteet voivat myös edistää homeen lisääntymistä. Kosteusvauriota on syytä epäillä, jos maalit hilseilevät tai kupruilevat rakennuksen sisä- tai ulkopuolella tai pintojen värit muuttuvat. Näkyvä homekasvu tai maakelarin haju ovat selviä merkkejä kosteudesta. Korjausta varten on ensin selvitettävä vaurion aiheuttaja ja laajuus.

Pitkäaikainen altistuminen homeelle voi lisätä keuhkojen toimintojen heikentymistä, jopa pysyvästi. Suoranaisesti homepölylle altistavissa töissä on syytä käyttää asianmukaisia hengityksensuojaimia. Jo herkistyneelle henkilölle tehokas suojain on välttämätön.

Ilmanvaihto ja veto

Ilmastoinnilla tarkoitetaan ilman kiertoa, jäähdytystä, kostutusta, lämmitystä, puhdistusta tai kuivausta.

Huoneen tai muun suljetun työpaikan ilmanvaihdon tulee olla riittävän tehokas. Huonon ilmanvaihdon vuoksi työntekijöiden vireystila laskee, ja epäpuhtauksien pitoisuus ilmassa voi nousta haitalliseksi. Huonosti suunniteltu ilmanvaihtolaitteisto ja -kanava voivat levittää ilman epäpuhtauksia rakennuksessa. Puhdistamaton laitteisto saattaa myös aiheuttaa paloturvallisuusriskin.

Talli-ilmaan muodostuvia haitallisia kaasuja ovat ammoniakki, hiilidioksidi, rikkivety ja metaani. Haitallisten kaasujen pitoisuus säilyy tallissa alhaisena, jos karsinat puhdistetaan huolellisesti päivittäin, ilman-

vaihto on riittävä sekä kosteus ja lämpö ovat optimaalisia.

Hevosen kannalta tallin ilmatilan tulisi olla riittävä, noin 40–50 m³ hevosta kohden, varsoilla ja poneilla 20–30 m³. Optimilämpötila tallissa on 5–12 astetta. Mikäli lämpö pidetään alhaisena, myös ammoniakkin muodostus vähenee. Kesälläkään lämpötila ei saisi kohota yli 25 asteen. Lämpötilan vaihtelut eivät saisi olla suuria, vain noin 4–5 astetta vuorokaudessa.

Veto johtuu huoneilmaa viileämpänä virtaavasta ilmasta. Vedon tuntemus kasvaa, kun ilman lämpötila laskee alle 20 °C:n. Vedon tunnetta aiheutuu myös esimerkiksi lattiarajan ja katon välisistä suurista lämpötilaeroista sekä seinien ja ikkunoiden kylmistä pinnoista. Vedon tunne syntyy sitä helpommin, mitä kylmempiä pinnat ovat.

Ongelmatilanteissa on ensimmäiseksi tarkastettava rakenteiden kunto sekä sisä-että ulkopuolelta, ilmanvaihto- ja lämmityslaitteiden toiminta ja kunto, poisto- ja korvausilmavirtojen riittävyys, lämpöolot, haju-, pöly- ja muut epäpuhtauksien lähteet.

Kosteus- ja homevaurioiden korjauksen suunnittelu ja toteutus vaativat aina asiantuntemusta ja kokemusta korjausrakentamisesta. Vastuu rakennusten kunnossapidosta ja korjaamisesta sekä vaurioiden syiden selvittämisestä on rakennuksen omistajalla. Työpaikan rakennusten kuntoa ja sisäilmaa koskeissa ongelmissa voi ottaa yhteyttä esihenkilöön, työsuojeluorganisaatioon tai työterveyshuoltoon.

Miten toimit, jos epäilet tallin/henkilöstötilojen sisäilmaongelmia työturvallisuuden näkökulmasta? Vinkkejä Työturvallisuuskeskuksen sisäilmasivustolta.

<https://parempisailma.ttk.fi/>

Lämpötila

Lämpöolot koostuvat ilman lämpötilan, kosteuden ja virtausnopeuden sekä ympäröivien pintojen lämpötilojen yhteisvaikutuksesta.

Ihmisen elimistö toimii parhaiten silloin, kun se luovuttaa lämpöä yhtä paljon kuin tuottaa. Lämpötasapainoon vaikuttavat yksilölliset ominaisuudet, liikunta ja työ sekä lämmönhukka, johon vaikuttavat vaatetus ja ympäristön lämpötila, tuuli ja kosteus.

Kuumaan, yli 28 °C:n lämpöön tallissa työskentelevä altistuu vain satunnaisesti hellejaksoilla, ja silloinkin lähinnä työskennellessään ulkona. Kuumassa pintaverenkierto ja hikoilu lisääntyvät, mutta jos ilma on lisäksi kosteaa ja seisovaa, hien haihtuminen vaikeutuu. Elimistön lämpötila alkaa nousta, ja elimistön toiminta häiriintyy.

Tilannetta voi sisätilassa helpottaa tuuletuksella ja haittoja voi estää riittävästi

tauoilla. Lyhyet, usein toistuvat tauot ovat tehokkaampia kuin pitkät ja harvat lepoaikat.

Normaalin työhuoneen tavoiteltavat lämpötila-alueet ovat kevyessä työssä 19 ja 23 asteen välillä ja raskaassa työssä 12 ja 17 asteen välillä.

Tallityö sisätilassakin tapahtuu yleensä tätä viileämmässä. Tallin ihannelämpötila on noin 10 °C. Viileyden ja kosteuden haittoja voi torjua lähinnä estämällä vetoa ja pukeutumalla oikein. Kylmä alkaa selvästi haitata työntekoa, kun lämpötila laskee 10 °C:n tienoille.

Tuulinen tai kostea sää tuo haitat esiin jo aiemmin.

Ihmiset sietävät kylmää eri tavoin: tähän vaikuttavat mm. rakenne, ihonalainen rasvakudos, ikä ja terveys sekä lääkkeiden ja alkoholin käyttö. Univaje, väsymys, neste-

ja energiavaje saavat kylmän tuntumaan pahemmalta.

Kehon jäähtyminen saa aikaan epämiellyttäviä tuntemuksia ja heikentää keskittymistä, tarkkaavaisuutta ja työmotivaatiota. Jäähtyminen myös vähentää lihasvoimaa, nopeutta ja kestävyyttä, heikentää koordinaatiota ja hidastaa palautumista. Muutokset heikentävät työkykyä ja -tehoa sekä kasvattavat tapaturmariskiä.

Työskentely kylmässä ei sinänsä ole terveydelle haitallista, jos vaatetus, muut varusteet, työn suunnittelu ja tauotus ovat kunnossa. Kylmyys kuormittaa kuitenkin elimistöä, ja työ tuntuu raskaammalta kuin vastaava tehtävä lämpimässä. Altistuminen kylmälle voi tuoda esiin tunnistettujen tai piilevien sairauksien oireita.

Kylmän kauden ulkotyöt pitää suunnitella niin, että tehtävät vuorottelevat lämpi-

mässä tilassa toteutettavan kanssa. Työtä helpottaa myös välineiden hyvä kunto. Taukotilan pitää olla kuiva ja lämmin, ja tilaa pitää olla myös suojavaatteiden, käsineiden ja jalkineiden kuivaamista varten.

Vaatetus on tärkein henkilökohtainen lämmönsuoja. Se hidastaa lämmön poistumista elimistöstä ja pitää yllä lämpötasapainoa. Toimiva suojavaatetus koostuu useista vaatekerroksista, joiden määrää, laatua ja paksuutta vaihdellaan lämpöolojen, työn raskauden ja omien lämpötunteusten mukaan. Pään suojaaminen on tärkeää, koska pään verisuonet eivät supistu kylmässä. Suojaamattoman pään kautta poistuu huomattava määrä lämpöä.

Jalkineiden pintamateriaali valitaan käyttötarkoituksen ja -ympäristön mukaan. Pohjan lämmöneristävyys ratkaisee koko jalkineen eristävyuden. Pohjan pitää olla huokoinen ja riittävän paksu.

8. Hevosen hoito ja ruokinta

Yleisimpiä tapaturmia hevosten parissa ovat potkut, puremat, hevosen alle jääminen ja riuhtaisun aiheuttamat vammat. Näille hoitaja altistuu lähinnä ruokinnan, harjauksen, karsinan siivouksen ja lääkin­nän yhteydessä.

Turvallisinta on hoitaa hevonen aina kiinni kytkettynä ja mieluummin karsinan ulkopuolella tarkoitukseen erikseen varatussa tilassa. Hevosen saa kytkeä vain kiinteään, tukevaan paikkaan. Riimun­varsi jätetään lyhyeksi ja kytkemisessä käytetään helposti avautuvaa solmua. Tilaa pitää olla riittävästi, jotta hevosen voi kiertää edestä ja sitä voi väistää turvallisesti.

Erityistä varovaisuutta hevosen hoidossa ja siirtämisessä pitää noudattaa kilpai­lualueella ja muuten vieraassa paikassa, jossa olosuhteet ovat hevoselle oudot, lähistöllä liikkuu vieraita hevosia ja paikalla on hälinää. Rauhallinenkin hevonen voi käyttäytyä tilanteessa poikkeavasti.

Asianmukainen pukeutuminen helpot­taa työtä ja parantaa turvallisuutta. Riippuvat korva- ja kaulakorut ja lävis­tyskorut on syytä jättää tallipukeutumi­sesta pois repeytymis- ja tulehdusvaa­ran vuoksi.

Hoitajan ei koskaan pidä kyykistyä tai pol­vistua hevosen lähelle. Näin hoitaja pääsee nopeammin säikähtävän hevosen tieltä pois. Hevosen pesupaikan pitää olla hyvin valaistu. Lattia ei saa olla liukas.

Hevosta tulee aina hoitaa riittävän lähellä, ei potkuetäisyydellä.

Puhdistus ja loimitus

Hevonen harjataan mieluummin karsinan ulkopuolella paikassa, jossa sen voi kytkeä turvallisesti kiinni, mielellään kahdelta puo­lelta. Hyvä vaihtoehto on harjata hevonen sään salliessa ulkona.

Jos hevosia harjataan päivittäin ahtaassa, ilmastoinniltaan puutteellisessa sisäti­lassa, hengityksensuojaimen käyttö on suositeltavaa. Myös suojakäsineet voivat olla tarpeen.

Suojakäsineitä on syytä käyttää aina, kun hevosella on tai epäillään sieni-infektiota tai tarttuvia tauteja.

Loimituksen ajan hevonen on kytkettynä. Loimien tulisi olla edestä avattavia, ei pään yli pujotettavia malleja. Loimi nostetaan

hevosen säälle, sen jälkeen kiinnitetään edessä oleva solki ja loimi ”rullataan” auki hevosen selän yli. Sen jälkeen kiinnitetään loimivyö ja viimeksi jalkahihnat. Loimi otetaan pois päinvastaisessa järjestyksessä: ensin avataan jalkahihnat, sitten loimivyö ja viimeisenä etusolki. Sen jälkeen loimi vedetään rauhallisesti pois.

Ruokinta

Osassa talleista on käytössä ruokinta-automaatit, mutta valtaosassa hoitaja huolehtii ruokinnasta edelleen. Pääsääntöisesti ruokinta tulisi järjestää niin, että sen voi hoitaa käytävältä menemättä karsinaan. Ruokinta kannattaa suunnitella siten, että sen voi hoitaa kaikille tallin hevosille mahdollisimman nopeasti ja samaan aikaan: ruokaa odottava hevonen voi hermostuessaan käyttäytyä aggressiivisesti.

Kahteen suuntaan avautuvassa ruokintakaukalossa pitää olla lukitusjärjestelmä, joka estää käden vahingoittumisen. Kuljetusvaunu helpottaa oleellisesti rehujen jakamista.

Karsinan ja tallin puhdistus

Karsina puhdistetaan hevosen ollessa muualla. Jos tämä ei ole mahdollista, hevonen sidotaan kiinni puhdistuksen ja kuivituksen ajaksi.

Hyvän työasennon löytäminen vaatii harjoittelua.

Automaattinen lannanpoisto keventää työtä huomattavasti, mutta laitteita on toistaiseksi vielä melko harvoissa talleissa. Myös lantaimurit ovat edelleen harvinaisia.

Valtaosa työskentelee edelleen sellaisissa talleissa, joissa työ tehdään perinteiseen tapaan. Niinpä oikea työasento on tärkeä: taakka lähellä vartaloa, selkä suorana, kierto liikkeitä välttäen ja jaloilla, ei selällä nostaen. Työvälineiden varren pitää olla kunnossa ja varren käyttäjälle sopivan mitainen. Kevyesti liikkuvat, tukevat kottikärryt helpottavat työtä ja vähentävät turhaa rasitusta.

Hengityksensuojaimen käyttö on suotavaa myös karsinan puhdistuksessa ja kuivituksessa. Kulkuväylä lantalaan on pidettävä tyhjänä liejusta ja lumesta. Kärryt pitäisi voida tyhjentää alaspäin. Tallikäytävä on pidettävä puhtaana ja tyhjänä tavaroista. Roskat ja epäjärjestys lisäävät tapaturmariskiä. Talli on syytä pestä ajoittain, ja desinfiointi esim. kerran vuodessa auttaa pitämään työympäristön puhtaampana ja miellyttävämpänä.

Painepesuri keventää työtä. Pesun aikana tulee suojautua kuulonsuojaimilla, silmien ja kasvojen suojaimilla, käsineillä ja vedenpitävällä, kehon suojaavalla vaatekäsineellä. Jalkineiden tulee olla liukkaallakin hyvin pitävät.

Pesuaineiden käyttöohjeet on tarkoitettu noudatettaviksi: liika-annostus ei puhdistaa sen tehokkaammin mutta voi olla käyttäjälle vaarallinen. Kaasunsuodattimella varustettu hengityksensuojain, suojakäsineet ja -lasit ovat tarpeen etenkin vahvoja pesu- ja desinfiointiaineita käytettäessä.

Kemikaalin käyttöturvallisuustiedotteesta löydät tärkeää tietoa mm. kemikaalin turvallisesta käytöstä, varastoinnista ja suojautumisesta.

Tutustu, miten luet käyttöturvallisuustiedotetta:
<https://youtu.be/i60vvr6p9k>

Lääkintä

Kun hevosta lääkitään tai sen vammoja hoidetaan, sen pitää aina olla kytkettynä tai avustajan kiinni pitämänä. Turvallisinta on hoitaa lääkitä ns. pakkopilttuussa, jossa hevonen ei voi vahingoittaa ympäristöään.

Mikäli pakkopilttuuta ei ole, hevonen sijoitetaan paikkaan, jossa se ei pääse vahingoittamaan hoitajaa, esim. kulmaukseen tai seinän viereen. Jos hevonen joudutaan hoitamaan karsinassa, ovi pidetään raollaan, ei avoimena – näin hoitaja pääsee tarvittaessa nopeammin turvaan.

Tarvittaessa käytetään avustajaa pitämässä toista etujalkaa ylhäällä. Etujalkaa hoidettaessa avustajan tulisi pitää ylhäällä toista etujalkaa, takajalan hoidossa saman puoleista etujalkaa.

Tarvittaessa käytetään huulipuristinta tai pyydetään eläinlääkäriä antamaan rauhoittava lääkitys.

Siitoshevosten hoito

Kantavan tamman hormonitoiminta muuttuu ja saattaa aiheuttaa muutoksia myös käyttöksessä. Ori, joka tavallisesti on lauhkea, saattaa muuttua merkittävästi astutuskauden alettua. Siitoshevosten hoito saattaa vaatia tavallistakin enemmän tarkkuutta ja varovaisuutta.

Keinosiemennys ja tamman tutkimukset hoidetaan tukevassa pakkopilttuussa, jossa tamma ei voi vahingoittaa itseään tai muita. Jos pakkopilttuuta ei ole, tamma hoidetaan tukevasti kytkettynä ja sen jalat sidotaan liinoilla, samoin kuin astutuksessa.

Astutuksessa ja oriiden sperman keruussa tarvitaan riittävän suuri ja korkea tila, jonka lattia ei ole liukas. Hevosella on hyvä talutettaessa olla orikuolaimet suussa, ja taluttimen tulee olla riittävän pitkä.

Hoitajalla tulee olla käsineet, turvajalkineet ja astutuksessa ja sperman keruussa myös kypärä.

9. Valmentaminen ja kengittäminen

Hevosta liikuttaessa turvallisuuteen voi vaikuttaa monin tavoin. Hevonen on luotu liikkumaan, ja sen on saatava purkaa energiaansa säännöllisesti ja riittävästi, mikä parantaa myös ihmisen turvallisuutta. Hevosen kunnosta, varusteista ja toimintaympäristöstä huolehtiminen sekä asiallisten turvavarusteiden käyttö ehkäisevät onnettomuuksia. Ajan ja paikan valinta on ratkaisevan tärkeää, samoin kyky arvioida omat ja hevosen taidot oikein. Tapaturmariskiä lisäävät usein ulkopuoliset tekijät, kuten muu liikenne ja hevosiin tottumattomat ihmiset. Näihin vaikuttaminen ja opastaminen voi olla vaikeaa mutta vaivan arvoista.

Turvallisuuden paras tae on keskittymisen. Ennakoi tilanteet hevosen kannalta, kuuntele, katsele, tarkkaile ympäristöä ja hevosen viestintää.

Ennen liikuntaa varmistetaan hevosen kunto, kengitys ja talvikautena hokit. Myös varusteiden kunto varmistetaan sekä ennen liikuntaa että sen jälkeen. Varusteiden tulee olla aina ehjiä, ja viat pitää korjata heti. Tilapäisviritelmiin sortuminen voi olla vaarallista. Tallilla tulisi aina olla tieto hevosten liikkuttamiseen suunnitellusta reitistä ja siitä, ketkä niiden kanssa ovat liikkeellä ja koska niitä odotetaan takaisin. GPS-järjestelmän tai muun vas-

Hyvä työympäristö, oikeat työtavat ja -välineet tekevät työskentelystä turvallisempaa. Roikkuvat korut ja lävistyksiset voivat tarttua hevosen harjaan, joten ne kannattaa jättää pois.

taavan turvajärjestelyn puuttuessa riittää ilmoitustaulu tai sovittu paikka, johon viesti suunnitelmista jätetään. Maastoon tai ajoon ei pitäisi lähteä yksin. Jos muuta vaihtoehtoa ei ole, on erityisen tärkeää jättää reittisuunnitelma tallille tiedoksi. Mukana pidetään toimiva kännykkä, hiljaisella soittoäänellä tai äänettömällä. Näin saa hätätilassa apua nopeammin.

Tien ylitys tai kääntyminen on näytettävä muulle liikenteelle selkeillä käsimerkeillä. Ryhmässä liikkuvien hevosten pitää kulkea jonossa, tasaisin etäisyyksin. Suuren ryhmän tulisi ylittää tie kuitenkin pareittain.

Älä koskaan

- tupakoi ratsastaessasi, ajaessasi tai yleensäkin käsitellessäsi hevosta
- puhu puhelimesta ratsastaessasi, ajaessasi tai taluttaessasi hevosta
- ratsasta, aja tai käsittele hevosta päihneiden alaisena.

Käytä vain testattuja ja hyväksytyjä turvavälineitä! CE-merkintä on valmistajan vakuutus siitä, että tuote täyttää sille Euroopan unionin markkinoilla asetetut vaatimukset. CE merkinnän lisäksi kypärässä on EN standardi, jonka mukaan kypärä on testattu. Nykyiset voimassa olevat kypärän standardit pohjoismaissa ovat EN 1384:2017 ja VG1.

Toinen tärkeä asia on se, että kypärä pysyy hyvin päässä. Leukahihna ei saa olla kiinni pelkästään korvien edestä, vaan sen tulee kiinnittyä myös korvien taakse. Hihnan pitää mennä myös kunnolla leuan alle, eikä se saa olla joustavaa materiaalia.

Kypärän asiallinen säilytys ja suojaaminen kolhuilta on tärkeää. Jos kypärä on pudonnut esim. kovalle alustalle se saattaa olla vioittunut ja tulisi vaihtaa, vaikka siinä ei näkyvää rikkoutumaa olisikaan.

Rikkoutuneet henkilökohtaiset suoja- ja turvavarusteet pitää hävittää, jotta ne eivät vahingossa päädy kenenkään muun käyttöön!

Taluttaminen

Talutettaessa hevosen pitää olla hallinnassa: ihminen johtaa, ei hevonen. Talutuksessa viedään yhtä hevosta kerrallaan riittäväällä etäisyydellä muihin. Hoitajalla pitää olla turvajalkineet ja käsineet, nuorta ja vilkasta tai varsaa taluttaessa myös kypärä. Hoitajan pitää varmistaa, että hevosen varusteet eivät voi takertua kulmiin, telineisiin tai muihin esteisiin.

Hevonen talutetaan riimusta tai suitsista. Aikuista hevosta talutetaan riimun narusta, ja varsaa voi ohjata joustavalla otteella itse riimusta. Riimunvarsi tai ohja kulkee oikeasta kädestä vasempaan, eikä vartta saa kietoa käden ympärille. Taluttimen tulee olla riittävän pitkä: etenkin nuorilla ja

vilkkailla hevosilla voi tarvittaessa käyttää esim. juokсутusliinaa.

Joissakin tilanteissa riimunvarren kietominen turvan ympärille saa hevoson kulkemaan rauhallisemmin. Vieraassa paikassa ja tilanteessa tulisi aina käyttää suitsia ja tarvittaessa esim. orikuolainta. Ohjia ei pidä jättää kaulalle. Ohjat kulkevat oikean käden kautta, ohjanperä on vasemmassa kädessä.

Hevosta talutetaan vasemmalta puolelta, mutta on hyvä totuttaa se myös oikealta taluttamiseen. Hevoson rinnalla kuljetaan lavan vieressä, ei liian takana. Oviaukoista ihminen kulkee hevoson edellä.

Tallissa hevonen viedään kokonaan sisälle karsinaan ja sen pää käännetään ovea kohti. Taluttaja asettuu itse hevoson ja oven väliin ja päästää hevoson irti vasta sen jälkeen. Hoitaja ei saa kääntää selkää hevoselle poistuessaan karsinasta. Vastaavalla tavalla hevonen talutetaan sisään tarhaan ja laitumelle.

Perussääntö on saada hevonen nopeasti hallintaan silloinkin, kun se pelästyy tai villiintyy. Joskus on kuitenkin taluttajalle turvallisempaa päästää hevonen irti.

Tarhaan hevoset viedään taluttamalla ja mahdollisuuksien mukaan aikana, jolloin työntekijä ei ole tallilla yksin. Hevonen tulisi opettaa odottamaan rauhassa portin aukaisemista ja sisäpuolella sen sulkemista. Riimun narun tulee olla riittävän pitkä, jotta hoitajalla on mahdollisuus myöhdätä hevoson säikähtäessä.

Juokсутtaminen

Hevonen juokсутtetaan aina aidatulla alueella tai maneesissa, jolloin sillä ei irti päästessänsäkään ole mahdollisuutta karata. Juokсутus pyritään hoitamaan aikana,

jolloin käytettävissä on tilaa ja rauhalliset olosuhteet. Tarvittaessa käytetään avustajaa, esim. nuoren hevoson kanssa.

Juokсутtaessa käytetään kypärää, käsineitä ja pitäväpohjaisia turvallisia jalkineita. Myös raippa on syytä pitää mukana.

Ravihevoson valmentaminen

Ravivalmennuksessa työoloihin liittyviä ongelmia ovat mm. tärinä, kylmyys ja istuma-asento. Tärinää ei voi välttää kokonaan, mutta jousitetut kärryt lieventävät ongelmaa. Istuma-asento kilpakärryissä on hankala. Oikein säädetyt varusteet (esim. ohjaslenkit, jalkarampit) auttavat jonkin verran. Kylmyys lisää tapaturma- ja sairastumisriskiä, ja oikea pukeutuminen on välttämätöntä.

Hyvän kunnon ylläpitäminen, monipuolinen muu liikunta ja venyttely auttavat pitämään työkykyä yllä.

Ajoon valitaan hyväpohjainen reitti, joka on hevoson koulutusvaiheeseen nähden riittävän turvallinen ja rauhallinen. Harjoitusradan tai muun jatkuvasti käytettävän reitin pohjan kunnosta pitää huolehtia hyvin, samoin liukkauden torjunnasta.

Hevoson varusteet:

- tarvittaessa hevosella turvallisuutta lisääviä varusteita, esim. potkuremmi, korvatulpat
- vain ehjiä, hyväkuntoisia varusteita, jotka tarkastetaan ja huolletaan aina heti käytön jälkeen
- varusteissa heijastimet hämärässä ja pimeässä.

Ohjastajan varusteet:

- pukeutuminen sään mukaan, heijastimet
- turvakypärä: kypärässä on oltava CE-merkintä ja sen on oltava voimassa olevien kilpailusääntöjen mukainen

- turvajalkineet
- käsineet.

Turvaliivi on ravikilpailuissa pakollinen, ja sen käyttö on suositeltavaa myös valmennusajossa.

Valjastuspaikan pitää olla rauhallinen, eikä lähettyvillä saisi olla muuta liikettä häiritsemässä hevosen keskittymistä. Paikan tulee olla riittävän valoisa ja tilava. Pohjan tulee olla pitävä, ei liukas. Hevonen on voitava kytkeä tukevasti kiinni valjastuksen ajaksi.

Kaikki varusteet varataan valmiiksi valjastuspaikalle ennen kuin hevonen tuodaan paikalle. Hevonen valjastetaan oikeassa järjestyksessä: ensin suojat, silat, suitset, ohjokset ja viimeksi kärryt tai reki.

Tilaa on oltava riittävästi, ja ulosmenoreitillä ei saa olla ylimääräistä tavaraa.

Ajon aikana kärrystä tai reestä saa nousta vain aivan pakottavasta syystä. Hevosen hallitseminen maasta käsin yllättävässä tilanteessa voi olla vaikeaa. Kohdatessa muita hevosia siirrytään käyntiin.

Harjoitus- ja valmennusalueella noudatetaan ko. alueen turvallisuusohjeita ja sääntöjä. Kilpailualueella ja -aikana hevosta käsitellään ja ajetaan ravikilpailusääntöjen mukaan. Sääntöjen noudattaminen on turvallisuuden perusta.

Varsan ajo-opetus

Varsan opettamista varten tarvitaan riittävästi rauhallista aikaa sellaisessa rauhallisessa paikassa, jossa ei ole turhia ylimääräisiä häiriötekijöitä. Varsanopetus järjestetään valoisaan aikaan päivästä. Jos mahdollista, muille tallialueen käyttäjille kerrotaan etukäteen varsanopetuksesta. Muita tiellä liikkujia varoitetaan kohtaamistilanteissa selvillä merkeillä.

Opetuksessa käytetään aina vähintään yhtä, alkuvaiheessa mielellään kahta osavaava avustajaa. Avustajat on ohjeistettava täsmällisesti. Myös heillä on oltava turvalliset varusteet.

Varsaa ohjastetaan kävellen riittävän kaukana sen takana. Ohjastaja valvoo, että myös avustajat ovat riittävän etäällä varsasta. Avustajille on kerrottava ajoissa

Myös ratsastusvarsojen opetuksessa tarvitaan tilaa ja turvalliset olosuhteet.

kääntymiset, pysähdykset jne., jotta he osaavat varautua oikeisiin liikkeisiin.

Varusteet:

- pitäväpohjaiset turvalliset jalkineet
- kypärä
- käsineet.

Varsan varusteet:

- sopivat, hyvin istuvat valjaat, joissa on riittävän pitkät ohjat
- ”äänettömät” kärryt, joiden kitinä tai kolina ei pelota varsaa. Kärryjen etupaneelin pitää olla materiaalia, joka vähentää hevosen juostessa kavioista lentävistä kivistä syntyvää ääntä
- riittävän pitkät ja kestävät taluttimet
- potkuremmi
- oberseck.

Ratsastaminen

Oikea hevonen oikealla ratsastajalla oikeassa paikassa on turvallisen työskentelyn lähtökohta. Liian vaativa hevonen hyvälläkin ratsastajalla voi olla vaarallinen. Tuulinen pakkasaamu ei ole oikea aika kouluttaa nuorta ratsua uuteen asiaan jne. Omia taitoja tai hevosen valmiuksia ei pidä yliarvioida.

Hyvä pohja, aidat ja valaistus tekevät työstä turvallisempaa. Ratsastuspohjan pitää olla pitävä, riittävän joustava ja tasainen. Alueella ei saa olla ylimääräistä tavaraa – esteitä, niiden osia, työkaluja, koneita, kulkupelejä – joka aiheuttaa turhia riskejä.

Liukkauteen pitää varautua ajoissa. Tarvittaessa hevosella käytetään hokkikenkkiä. Kentän, hevosten ja ihmisten käyttöön tarkoitettujen kulkureittien ja piha-alueiden tulee olla riittävän hyvin hiekoitettuja.

Ratsastajan kannattaa huolehtia myös omasta kunnostaan hyvin. Vaikka työ on fyysistä, se saattaa kuormittaa kehoa

yksipuolisesti. Monipuolinen muu liikunta ja venyttely auttavat torjumaan jäykkyyttä.

Putoamisen aiheuttamia vammoja voi vähentää paitsi turvavälineillä myös pyrkimällä putoamaan pehmeästi, päätä käsillä suojaten ja vartalo edellä.

Tavoite on pitää hevonen hallinnassa, mutta potkittavaksi ei pidä jäädä. Voi olla parempi päästää hevonen irti.

Perusohjeita:

- Valitse oikea hevonen oikeaan paikkaan.
- Kun nouset ratsaille tai ratsailta ulkona, pidä hevonen seisomassa pois päin tallista.
- Vältä ratsastamasta yksin.
- Ratsasta turvallisella pohjalla, joka on joustava mutta ei upottava ja pitävä mutta ei liukas.
- Valitse turvallisin reitti ja turvallinen aika.
- Kun kohtaat jotakin hevosta pelottavaa, on varminta pitää hevonen liikkeessä eteenpäin, asetettuna pelottavasta pois päin. Näin pelottavaa asiaa ei korosteta, vaikka hevonen sen näkeekin. Kohdatessasi muita hevosia, siirry aina käyntiin.
- Keskity ratsastukseen ja tilanteeseen; seurustele muualla.
- Katso maailmaa hevosen silmin, ennakoi vaaratilanteet!
- Säilytä riittävä etäisyys muihin hevosiin, myös kilpailupaikoilla.
- Ratsasta ilman satulaa vain turvallisella, suljetulla alueella.
- Pidä kännykkä äänettömällä tai hiljaisella.
- Pidä pitkät hiukset kiinni, jätä riippuvat korut kotiin.
- Noudata talli- ja urheilualueelle laadittuja sääntöjä.
- Käytä sellaista vaatetusta, joka ei ole liukas eikä säilytä hevosta, takki kiinni. Huppu voi maastossa takertua oksasta. Ei kahisevaa, kilisevää, lepattavaa.
- Pidä kännykkä mukana hätätilanteita varten, ei teräviä esineitä taskuissa.

Turvavarusteet:

- oma, sopiva turvakypärä ja turvaliivi
- käsineet
- asialliset jalkineet, jotka eivät vaarallanteessakaan takerru jalustimeen
- riittävän suuri, painava jalustin tai turvajalustin.

Nuoren ratsun koulutuksessa kannattaa käyttää avustajaa pitämässä hevosta paikallaan selkään noustessa. Jos hevonen tuntuu turhan vireältä, ratsastus aloitetaan ympyrällä liinassa. Vapaapäivän jälkeen hevosella voi olla tavallista enemmän puhtia, ja paine on hyvä juokuttaa pois ennen selkään nousua.

Valjakkoajo

Ajo- ja valjastustilanteessa tulisi aina olla ajurin lisäksi mukana avustaja. Ennen ajoa tarkastetaan hevosen kunto, jalat, kengitys ja hokit. Vaunut, renkaiden ilma ja hevosen varusteet tarkastetaan myös aina ennen tehtävää ja sen jälkeen. Vaunussa pidetään hätätilanteita varten mukana puukko, jolla tarvittaessa saadaan hevonen irti valjaista. Sekä ajurin että avustajan on osattava

tarvittaessa purkaa valjastus nopeasti. Kannattaa harjoitella!

Turvavarusteet:

- kypärä harjoitusajossa ja maastossa
- turvajalkineet
- käsineet
- pukeutuminen sään mukaan
- kilpailutilanteessa pikalukot ja turvaliivi ainakin maratonilla.

Valjastus, ajaminen ja asiakkaiden kyyditseminen:

- Valitse rauhallinen valjastuspaikka.
- Varmista, että valjaat ja vaunujen osat ovat hevoselle oikeankokoiset, ehjät ja turvalliset.
- Taluta rauhallisesti hevonen valmiiksi esille otettujen vaunujen eteen avustajan kanssa.
- Tarkkaile liikennettä ja aloita valjastaminen vasta, kun häiritsevä liikenne on ohi.
- Tarkista valjastus ennen vaunuun nousua.
- Ajuri nousee aina ensimmäisenä vaunuun.
- Seuraa koko ajan hevosten viestintää ja reagoi tarvittaessa.

Liikenteeseen pitäisi lähteä vain maastovarmalla hevosella. Varovaisuus ja maltti luovat turvaa.

- Ilmoita avustajalle, kun olet valmis, ja odota, kunnes avustaja on istunut paikalleen.
- Liikenteen salliessa lähde liikkeelle.
- Kun haet asiakkaita, pysähdy valjakolla turvalliseen paikkaan, avustaja siirtyy hevosen/hevosten eteen. Kerro asiakkaille, koska he voivat turvallisesti nousta vaunuun.
- Varmista, että kaikki ovat istutuneet turvallisesti, ja ota huomioon muu liikenne, ennen kuin lähdet liikkeelle.
- Ajaessa seuraa ajoreittiä ja liikennettä sekä ennakoivat vaaratilanteet, tarvittaessa jalkautu avustaja hevosen rinnalle.
- Näytä muille tiellä liikkujille hyvissä ajoissa kääntymismerkki.
- Pysähdy turvallisesti ja varmista vaunun liikkumattomuus asiakkaiden poistuessa vaunusta.
- Odota asiakkaita rauhallisessa paikassa, jos otat heidät uudelleen kyytiin matkan jatkuessa. Älä jätä hevosia valvomatta.
- Selvitä ajoreittiä etukäteen, pidä ladattu puhelin mukana, tallenna puhelimeen tarvittavat numerot.
- Maastoharjoituksessa tulee olla tarkoitukseen sopivat vaunut ja varusteet sekä aina vaunuavustaja.

Kengittäminen

Harva kengittäjä voi tehdä työtään erityisesti tätä varten suunnitellussa ja rakennetussa pajassa. Useimmat työskentelevät muiden talleissa, olosuhteissa, joihin he eivät paljon voi vaikuttaa. Ajoittain seppä työskentelee itselleen entuudestaan tunteuttomien hevosten kanssa.

Parasta työturvallisuutta on, jos hevonen on hyvin koulutettu ja luottavainen. On tärkeää opettaa hevonen kengitykseen käsittelemällä sitä ja nostelemalla sen jalkoja jo varsasta lähtien. Omistajan tai vakituisen hoitajan on hyvä olla paikalla ainakin ensimmäisten kengitysten ajan. Todella ongelmallinen hevonen kannattaa kengittää lievästi rauhoitettuna, jolloin tarvitaan eläinlääkäri paikalle. Turvautuminen lääkitykseen voi vähentää ongelmia myös tulevaisuudessa. Kun aiemmin pelokas hevonen saa paremman kokemuksen kengityksestä, se saattaa seuraavilla kerroilla olla jo rauhallisempi.

Kengitystilän tavallisia ongelmia ovat pimeys, vetoisuus, levoton ympäristö, huono, epätasainen pohja ja ahtausta. Hevosta ei aina saa sidottua turvallisesti

kiinni, ja ympärillä saattaa olla turhaa tavaraa, mikä aiheuttaa vaaraa hevosen liikkuaessa. Kipinät ovat väärässä tilassa vaarallisia, joten taonta, hitsaus ja hionta pitää tehdä niille sopivassa tilassa. Seppä vastaa aina tekemänsä tulityön turvallisuudesta.

Kengittäjä voi edellyttää, että hevosen omistaja järjestää turvallisen ja rauhallisen tilan. Hevonen on voitava kytkeä kunnolla kiinni, ja tilaa pitää olla riittävästi.

Moni seppä kuljettaa mukanaan omaa lisävaloa. Se pitää sijoittaa niin, että jalusta ja johdot eivät voi vaarantaa hevosta tai kengittäjää.

Vetoisuus ja liikkuva työ edellyttävät kengitystilan ja sään mukaista pukeutumista. Kavion paikkausaineita käytettäessä suojakäsineet ja hengityksensuojain ovat

Kengitysseppä vastaa aina tekemästään tulityöstä. On tärkeää käyttää turvallisia varusteita.

tarpeen. Huono työasento rasittaa erityisesti selkää ja jalkoja. Hevosen paino ei saa kohdistua kengittäjän selkää rasittavasti. Rasituksen pitää kohdistua enemmän jaloille. Hyvän työasennon löytäminen vaatii harjoittelua ja oman itsensä ja kehonsa tuntemusta. Venyttely ennen ja jälkeen työn, monipuolinen muu liikunta ja lihaskunnan ylläpitäminen ovat sepälle välttämättömiä työkyvyn ylläpitämisessä.

Varusteet:

- turvakengät
- kengityslahkeet
- suojalasit ja kuulonsuojain takomisessa ja hiomisessa
- tarvittaessa käsineet.

Työvälineet

Kaikki kengityksessä tarvittavat työvälineet säilytetään omilla paikoillaan kengityspaikissa. Ne on voitava ottaa esiin helposti ja terävätkin välineet turvallisesti. Pakki on sijoitettava niin, että hevonen ei voi loukata siihen itseään ja aiheuttaa vaaraa säikähtäessään. Kengityspuukot yms. on hoidettava huolellisesti ja pidettävä terävinä: tylsät välineet aiheuttavat työssä vaaraa sekä kengittäjälle että hevoselle.

10. Hevonen liikenteessä

Hevosten hoitamisessa riskialttiita töitä ovat mm. siirrot ja kuljetukset. Huolellisuus ja turvallisten toimintamallien omaksuminen päivittäiseksi rutiiniksi vähentävät vaaratilanteita. Muita ei saa vaarantaa: arvaamattomalla hevosella tai kokemattomalla ratsastajalla tai ajajalla ei ole asiaa muun liikenteen joukkoon.

Nykyisen tieliikennelain mukaan ratsastettavan ja ajettavan hevosen kuljettajan on soveltuvin osin noudatettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä. Tämä merkitsee sitä, että ratsain ja ajaen liikutaan pääsääntöisesti ajoradalla muun liikenteen joukossa tien oikeassa reunassa.

Muuttuneen lain mukaan hevosta tulisi nykyisin taluttaa oikeassa reunassa, kuten ajettaessa ja ratsastettaessa.

Varsinainen ratsastustie merkitään pyöreällä, sinisellä merkillä.

Kevyen liikenteen väylää ratsukko ei voi käyttää kuin tilapäisesti ja pakottavasta syystä. Pysyvämpään turvallisuuteen päästäänkin, jos ratsastajien käyttöön saadaan paikallisten tarpeiden mukaan järjestettyä varsinainen ratsastustie. Ratsastustie voidaan merkitä myös kevyen liikenteen väylän yhteyteen. Kuka tahansa voi tehdä liikennemerkeistä aloitteen Liikenneviraston

tieosastolle tai kunnalle. Yksityiselle asetettavaan merkkiin tarvitaan kunnan lupa.

Perusohjeita:

- Vältä joutumista muun liikenteen joukkoon; etsi vaihtoehtoisia reittejä aina kun mahdollista.
- Parasta turvallisuutta tuo järjen käyttö. Ammatilainen harkitsee, mihin tilanteisiin ja minkälaisen hevosen vie. Tien päälle kannattaa lähteä vain maastovarmalla hevosella.
- Älä liiku yksin ainakaan nuorella hevosella. Ota kokenut avuksi!
- Jätä tallille viesti siitä, missä liikut ja koska palaat.
- Vältä liikkumista hämärässä tai pimeässä.
- Karta ruuhka-aikoja.
- Liiku rauhallisessa askellajissa ja kohtaamistilanteessa siirry käyntiin.
- Väistä reippaasti pientareen puolelle.

Väistä jalankulkijat ja pyöräilijät riittävän kaukaa – osa heistä voi pelätä hevosta ja säikähtäessään toimia arvaamattomasti.

- Jos hevosia on useita, liiku jonossa.

Tien ylittäminen käy kuitenkin nopeammin pareittain. Laita kokenein, maastovarma hevonen kärkeen!

- Pidä toimiva kännykkä mukanas, äänettömällä tai soittoääni hiljaisella.
- Ratsasta tai aja vain kunnossa olevilla varusteilla.

Turvavarusteet:

- kypärä
- heijastimet pimeässä ja hämärässä
- turvalliset, asianmukaiset jalkineet

- sään mukainen vaatetus ja asusteet, käsineet
- ratsain ja ajaessa turvaliivi.

Pimeässä tai hämärässä pitää erityisesti huolehtia näkyvyydestä. Heijastimet hevosen jaloissa osuvat auton valokiilaan ensimmäisenä. Heijastinliivi, heijastinnauha kypärässä ja mielellään myös hevosen ryntäillä parantavat autoilijoiden mahdollisuutta havaita hevonen ajoissa.

Kärkyissä tulisi olla näkyvät punaiset valot taakse ja valkoiset/vaaleankeltaiset eteenpäin. Myös ohjastajalla ja hevosella tulee olla heijastimet: kuskillä heijastinliivi ja hevosella heijastin ainakin etujaloissa, suitissa ja aisojen ympäri kiedottuna.

Ratsukolla on muiden hevosajoneuvojen tavoin oltava hämärän tai pimeään aikaan valaisin, joka valaisee valkoista tai vaaleankeltaista valoa eteenpäin ja punaista valoa taaksepäin.

Et voi parantaa kaikkien muiden tiellä liikkujien toimintatapaa, mutta voit hoitaa oman osuutesi mahdollisimman hyvin ja turvallisesti. Oma käytöksesi ja asenteesi vaikuttavat siihen, miten sinuun suhtaudutaan liikenteessä. Se vaikuttaa myös asenteisiin muita hevosihmisiä kohtaan ja välillisesti kaikkien turvallisuuteen. On huomioitava myös, että ennakoitivelvollisuus koskee uuden tieliikennelain mukaan kaikkia tiellä liikkujia. Tämä on asia, joka tulee huomioida, koska hevosilla liikutaan joskus aika kovaakin.

Lisätietoa:

<https://www.liikenne-turva.fi/liikenteessa/hevonen-liikenteessa/#e7a96218>

https://www.shkl.net/wp-content/uploads/2020/10/hevosenomistaja_net-tiartikkeli_tieliikennelaki.pdf

Hevosen kuljettaminen

Kaikki lastitilassa oleva tulee olla kiinni siten, että se ei voi irrota ja aiheuttaa vaaraa kuljetuksen aikana.

Ennen kuljetusta pitää varmistaa, että

- autossa on ensiaputarvikkeet sekä ihmisille että hevosille
- autossa on myös varoituskolmio, taskulamppu, sammutin ja puukko
- valot ja vilkut toimivat, kuljetuskopin sisävalot toimivat

Lastaussillan on oltava kokonaan auki ja tukevasti paikallaan, ennen kuin hevonen otetaan ulos autosta.

- jarrut ja jarruvalot toimivat
- vetokoukku on oikein kytketty
- kopissa ja vetoautossa on sama ren-
gastus, eli molemmissa talvirenkaat
tai molemmissa kesärenkaat, ja
kaikki ovat kunnossa
- kopin ovet ja lastaussilta ovat kun-
nossa ja toimivat
- koppi on muilta osin kunnossa: lat-
tia, hevosen ja laitojen kiinnitykset,
myös takapuomi tai vastaava
- kuivikkeet ovat paikallaan, ennen
kuin hevonen tuodaan autoon; myös
juottoastia ja rehut pitää lastata
ennen hevosta
- reitti on tiedossa ja suunniteltu etu-
käteen; kilpailujen tai tapahtumien
järjestäjien ohjeet lukemalla välttää
turhia pysähdyksiä ja hankalia, imp-
rovisoituja lastauspaikkoja
- aikaa on riittävästi; kiire aiheut-
taa turhia riskejä ja läheltä piti
-tilanteita
- autossa on syys- ja talvikaudella
riittävästi heijastimin varustettua
vaatetta siltä varalta, että joutuu
pysähtymään liikenteen joukkoon;
hiekkaa ja lapio on hyvä pitää
mukana
- vältät stressiä, kun tarkistat ennen
ajoa, että sekä hevosen, ajoneu-
von että kuljettajan asiakirjat ovat
kunnossa.

Ajoneuvon kunto ja puhtaus pitää varmis-
taa myös heti kuljetuksen jälkeen! Puut-
teet pitää korjata mahdollisimman pian.

Lastatessa ja purkaessa varmistetaan,
että

- auto on pysäköity rauhalliseen
paikkaan, jossa ei ole ulkopuolisia
häiritseviä tekijöitä ja jossa sivulli-
set eivät voi loukkaantua tai häiritä
lastausta
- alusta on tasainen, lastaussilta
pysyy tukevasti paikallaan ja hevo-
sen on helppo nousta autoon
- seisontajarru on päällä
- lastaus- tai purkupaikan valaistus
on mahdollisimman hyvä
- lastaus- tai purkupaikan alusta ei
ole liukas
- apuna on mahdollisuuksien mukaan
ainakin yksi henkilö
- kuljettajan varusteet ovat asialliset
(käsineet, liukumattomat turvajalki-
neet, pukeutuminen)
- muilla on mahdollisuus nähdä
hevonen, jos joudut poikkeustilan-
teessa lastaamaan tai purkamaan
pimeässä
- riimu, suojat yms. hevosen varus-
teet ovat ehjiä ja oikein kiinnitetyt
- juottoämpäri, rehut ja kaikki muut
varusteet on pakattu niin, että ne
eivät voi joutua hevosen jalkoihin
- lastaussilta avataan aina sivusta.
Sillan alle ei koskaan saa asettua
ottamaan sitä vastaan.

Hevosen lastauksessa takaoven tai -puomin ja lastaussillan ja oven on oltava kunnolla kiinni ennen liikkeelle lähtöä. Lastatessa ja purkaessa käytetään avustajaa, joka sulkee takaportin heti hevosen päästyä autoon. Hevonen kytketään riittävän lyhyellä riimunnarulla, ettei se pääse riuhtomaan vaarantaen muita.

Lastaussillan on oltava kokonaan auki ja tukevasti paikallaan, ennen kuin hevonen otetaan ulos autosta.

Hevonen irrotetaan ensin, ja sen jälkeen avustaja avaa takapuomin. Tarvittaessa avustaja ohjaa hevosta niin, että se tulee autosta ulos suoraan astumatta sivulle.

Kun kuljetat hevosta varmista, että

- lähdet liikkeelle, käännyt ja jarrutat rauhallisesti
- turvaväli on tavallistakin suurempi
- järjestät itsellesi riittävästi lepotaukoja. Hevosen kunto pitää tarkistaa kahden tunnin välein, ja se pitää juottaa vähintään neljän tunnin välein.

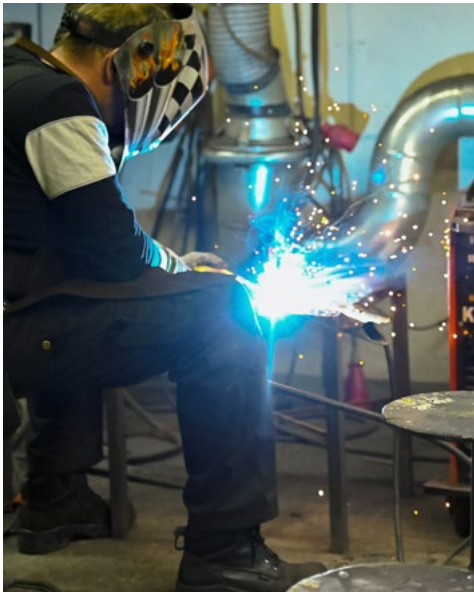
Eniten voit vaikuttaa turvallisuuteen kouluttamalla hevosen niin, että se lähtee kuljetukseen rauhallisena ja luottavaisena. Opeta lastaustilanne ja kuljetustilanne hevoselle ajoissa.

Oma asenteesi pitää kuljetus- ja lastaus-tilanteen rauhallisena ja kiireettömänä, ja hevosenkin on helpompi suhtautua tehtävään. Kiire ja hosuminen aiheuttavat riskejä, joita ei pidä vähätellä!

11. Tallin turvallisuus ja pelastautuminen

”Tallin turvallisuus ja pelastautumisohjearien tulee olla mahdollisimman yksinkertaiset ja helposti ymmärrettävät”

Maatalouden tuotanto- ja varastorakennuksien suurpalot ovat lisääntyneet huomattavasti verrattuna esim. tilanteeseen pari vuosikymmentä sitten. Myös tallien paloja uutisoidaan useammin kuin ennen. Palojen määrään kasvua selittää osaltaan tuotantoyksiköiden koon kasvaminen EU:n myötä. Syinä paloihin ovat olleet mm. sähkö-

lämmityslaitteet, huolto- ja korjaustyöt sekä tulityöt.

kö- ja lämmityslaitteet, huolto- ja korjaustyöt sekä tulityöt.

Hevostietokeskukselta tietoa tallin paloturvallisuudesta:

<https://hevostietokeskus.fi/i/videot/turvallisuus1/tallin-paloturvallisuus>

Pelastuslaki (379/2011) ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) määräävät, miten ja mihin kohteisiin pitää laatia pelastussuunnitelma. Suunnitelma kannattaa tehdä listassa lueteltuja pienempiinkin yksiköihin: samalla talli saa tarkistettua oman tilanteensa ja laadittua ohjeet, joihin työntekijät ja tallilla muuten liikkuvat voivat tukeutua.

- Älä säilytä tallissa työvälineitä tai tarpeettomia aineita, jotka voivat syttyä.
- Järjestä hälytys niin, että sen havaitsee koko alueella.
- Pidä alkusammutusvälineet paikassa, josta ne saa otettua helposti käyttöön.

Vaaratilanteessa työntekijöiden on voitava poistua kaikista työpisteistä nopeasti ja mahdollisimman turvallisesti. Uloskäytävien on johdettava ulos tai turvalliselle alueelle mahdollisimman suoraan. Ovien pitää olla avattavissa molemmilta puolilta. Tarvittaessa uloskäytävillä ja niille johtavilla kulkureiteille on järjestettävä varavalaistus.

Pidä pelastustiet, hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet ja muut kulkuyhteydet ajokelpoisina ja esteettöminä! Reitit ja varauuskäynti on myös merkittävä selvästi.

Työntekijöille on annettava tarpeelliset ohjeet tulen käsittelystä, tulen vaaraa aiheuttavasta työskentelystä, syyttymis-

herkkien tai räjähtävien aineiden käsittelemisestä ja säilyttämisestä, tuuletuslaitteiden tarkoituksenmukaisesta käytämisestä palon sattuessa, hätäilmoituksesta, pelastuslaitoksen hälyttämisestä, palo-ovien sulkemisesta, nopeasta poistumisesta ja muista tarpeellisista toimenpiteistä.

Turvallisuuteen liittyvät ohjeet pidetään kaikkien nähtävissä esim. ilmoitustaululla. Työnantajan pitää varmistaa, että työntekijät myös perehtyvät ohjeisiin.

Turvallisuusasiakirja ja pelastussuunnitelma

Tukesin ohjeiden mukaan ratsastuspalveluita tarjoavalla ja täysihoitotallilla tulee olla laadittuna turvallisuusasiakirja, joka kattaa myös asiakkaiden turvallisuuden. Samaan asiakirjaan voidaan yhdistää pelastussuunnitelma. Mallit asiakirjaan löytyvät Tukesin ohjeista ratsastuspalvelujen turvallisuuden edistämiseksi.

Tukes on laatinut hyvät ohjeet Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämisestä. Niihin voit tutustua täältä:

<https://tukes.fi/documents/5470659/6372871/Tukes-ohje+-+Ratsastuspalveluiden+turvallisuuden+edist%C3%A4minen/12d-2dcc6-70d1-474c-a82b-6e519477f3bd/Tukes-ohje+-+Ratsastuspalveluiden+turvallisuuden+edist%C3%A4minen.pdf>

Ohjelmalvelujen tuottajilta edellytetään yleisötapahtumissa turvallisuussuunnitelmaa.

Turvallisuusasiakirja pitää päivittää aina, kun tilanteet ja olosuhteet muuttuvat. Työnantajan on myös varmistettava, että henkilökunta on lukenut ja ymmärtänyt ohjeet.

Monien tallien tulee jo lain vaatimusten mukaan tehdä pelastussuunnitelma. Suunnitelma auttaa parantamaan turvallisuutta, joten se kannattaa tehdä silloinkin, kun laki ei tallin koon tai olosuhteiden perusteella sitä vaadi. Tukes edellyttää ratsastuskoulujen, täysihoitotallien ja ohjelmalvelujen tarjoajien laativan turvallisuusasiakirjan, joka kattaa myös asiakasturvallisuutta.

Viranomaisten vaatima pelastussuunnitelma ja turvallisuusasiakirja voidaan myös yhdistää.

Pelastussuunnitelma on pakollinen mm. silloin, kun tallin alueella on leiritoimintaa tai suurempia tapahtumia. Suunnitelma vaaditaan myös urheiluhalleihin: tämä koskee myös sellaisia maneeseita, joissa on tilat yleisölle. Jos paikalla oleva ihmismäärä esim. tapahtumissa ylittää kokoontumiskriteerit, suunnitelma on tehtävä. Tulkinta kannattaa selvittää pelastusviranomaisen kanssa.

Pelastussuunnitelman voi laatia melko yksinkertaisena ja lyhyenä, muutaman sivun mittaisena. Se voi myös olla laaja ja kattava monikymmensivuinen opus.

Pelastussuunnitelma on asetuksen mukaan laadittava mm.

- asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuntoa
- hotelleihin, asuntoloihin, lomakyltiin, leirintäalueille ja muihin vastaaviin majoitustiloihin
- kokoontumistiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita, esim. urheiluhalleihin
- yli 1 500 m²:n suuruisiin tuotanto- ja varastotiloihin sekä ympäristölupaa edellyttäviin eläinsuojiiin
- kohteisiin, joissa paikalla olevien ihmisten määrä on yleensä vähintään 50
- tapahtumiin, joissa vaaran tai vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla. Suunnitelma tai sen yhteenvedo on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle, ja siitä on tiedotettava asukkaille ja työntekijöille.

Pelastussuunnitelmassa on selvitettävä

- ennakoitavat vaaratilanteet, niiden vaikutukset ja toimenpiteet niiden ehkäisemiseksi
- poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt
- turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan
- tarvittava materiaali, kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalusto, henkilönsuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen
- ohjeet ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten
- tiedonkulku: miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon kohteessa asuvien tai asiakkaiden puutteellinen toimintakyky ja kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö.

Suunnitelmassa käydään läpi mm. kiinteistön yleistiedot, henkilömäärät ja yhteistyö kunnan pelastustoimen kanssa. Suunnitelmaan voidaan sisällyttää myös muuta turvallisuutta koskevaa tietoa (esim. tietoturva). Suunnitelma laaditaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Pelastussuunnitelma auttaa myös talleja käymään analyttisesti läpi sekä työturvallisuuteen että asiakkaiden ja hevosten turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Talli voi käyttää oheista listaa esim. oman tilan-
nearvionsa muistilistana:

- kiinteistö, henkilömäärät
- yhteydet kunnan pelastustoimeen
- turvallisuusanalyysi
- huomioon otettavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset

- rakenteellinen paloturvallisuus, paloturvallisuuslaitteet
- kiinteistön huolto ja vikailmoitukset
- turvallisuus- ja työsuojeluorganisaatiot
- yleisohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- ohje onnettomuuden tai sairauskoh-
tauksen varalta
- ohje tulipalotilanteen varalta
- sisäiset hälytysjärjestelyt
- toiminta uhkatilanteessa
- muu turvallisuus
- henkilökunnan koulutussuunnitelma.
- henkilökunnan harjoituspäivä vuosittain

Alueen pelastusviranomaisen neuvoo tulipalojen ja onnettomuuksien ehkäisys-
sä, tekee määräajoin valvontakäyntejä ja määrää tarvittaessa puutteet kor-
jattaviksi määräajassa, ja tätä voidaan
tehostaa uhkasakolla tai teettämisuhalla.
Viranomaisen voi vaaratilanteessa myös
keskeyttää toiminnan ja määrätä toimen-
piteitä, jotka on toteutettava heti. Oman
alueen pelastuslaitos opastaa mielellään.
Useat pelastuslaitokset eri paikkakunnilla
käyvät jo harjoituksissaan tutustumassa
talliolosuhteisiin ja hevosten käsittelyyn.
Pelastuslaitos pystyy usein antamaan
sellaisia hyviä käytännön ohjeita, joilla
vanhemmankin tallin paloturvallisuutta voi
parantaa.

Vaikka tallilta ei lain perusteella vaadittai-
sikaan varsinaista pelastussuunnitelmaa,
sellainen kannattaa tehdä yhteistyössä
pelastusviranomaisen kanssa. Analyysi
auttaa suunnittelemaan mahdolliset tar-
vittavat rakenteelliset muutokset (väliovet,
kulkuväylät jne.), ja siinä käydään läpi ja
poistetaan vaaralliset materiaalit (esim.
muovi, puhdistusaineet jne.).

Pelastuslaitokselta kannattaa kysyä apua
myös tallin tai tallien henkilöstön ja asiak-
kaidenkin koulutukseen. Turvallisuuteen

liittyvää koulutusta järjestävät myös mm.
kunnat, alan eri järjestöt ja hankkeet eri
puolilla maata.

Tietävätkö kaikki tallilla liikkuvat

- miten apua konkreettisesti hälytetään
ja mistä
- osoitteen, johon ambulanssi tai paloauto
ohjataan
- mikä on nopein ja turvallisin reitti, myös
silloin kun muu toiminta alueella jatkuu
- missä ovat ensiaputarvikkeet
- mistä saa tarvittaessa kytkettyä sähkön
pois
- missä sijaitsevat vesipisteet tallin
ulkopuolella
- keille muille hätätilanteesta pitää ilmoit-
taa (sisäinen tiedonkulku)?

Ensiapuvalmius ja -taidot

Tukesin ohjeissa ratsastuspalvelujen
tuottajille ja alan opettajilta edellytetään
Suomen Punaisen Ristin Ensiapu 2 -kurssin
suoritusta. Ratsastuksenohjaajien koulu-
tukseen sisältyy Ensiapu 1 -kurssi.

Ensiapukurssien EA-1, EA-2 tai hätäensia-
pukurssi kurssisisällöt ja henkilökunnan
koulutustarve sovitaan kurssijärjestäjän
kanssa, jotta varmistutaan mahdollisim-
man kattavasta ja ajan tasalla olevasta
koulutuksesta.

Tallin henkilöstöllä tulee olla riittävä val-
mius ensiapuun. Taidot kehittyvät vain har-
joittelulla, ja tiedotkin saattavat vanhentua.
Tietoa eri puolilla maata järjestettävistä
ensiapukurseista saa Suomen Punaisesta
Rististä

<https://www.punainenristi.fi/>

Tallin paloturvallisuus

Palotilanteessa ihminen on aina asetet-
tava etusijalle. Tallilla työskentelevien on
ymmärrettävä, että he eivät saa ottaa tur-
hia riskejä hevosia pelastaessaan.

Parhaiten tallin suojaa palolta tai tuhoa ainakin pienentää rakenteellinen turvallisuus, johon liittyy myös osastointi.

Uloskäyntejä, joista myös hevonen mahtuu, tulee olla vähintään kaksi. Kulkureitti lähimpään uloskäyntiin saa rakennusmääräysten mukaan olla enintään 30 metriä, ja poistumisteiden on oltava esteettömät. Poistumistiet pitää merkitä selkeästi, jotta myös vieraamat osaavat käyttää reittiä tarvittaessa. Ovien pitää aueta tallista ulospäin, ja valaistuksen tulee toimia myös tulipalon uhatessa.

Sähkölaitteiden kunto pitää varmistaa säännöllisesti. Talliympäristön kosteus ja pöly heikentävät laitteiden kuntoa ja aiheuttavat syttymisriskin. Laitteiden asennus kuuluu ammattilaisille ja kunnan tarkkailu tallissa työskentelevälle. Puutteet on korjattava heti!

Alkusammuttimien pitää sijaita paikassa, josta ne saa otettua nopeasti ja helposti käyttöön. Sammuttimet pitää huoltaa ja niiden kunto tarkistaa ohjeiden mukaan.

Sammuttimista ei ole hyötyä, jos niitä ei osata käyttää. Kaikkien tallilla työskentelevien ja myös useammin oleskelevien tulee hallita alkusammutus. Kaikkien pitää myös tuntea pelastussuunnitelma.

Maataloudessa tapahtuvat tulipalot saavat usein alkunsa eläinsuojan ulkopuolelta, esim. rehuvarastosta ja heinäparvelta. Palon aiheuttaa usein viallinen sähköasennus, -laite tai ukkonen.

Talleilla uhkaavia tilanteita syntyy myös lantaloissa kuivikelannan kuumentuessa

liikaa. Myös tupakointi sisätiloissa tai rakennusten välittömässä läheisyydessä on uhkatekijä.

Tallin pitäminen puhtaana ja mahdollisimman pölyttömänä on ensiarvoisen tärkeää. Materiaalien tulee olla mahdollisimman huonosti syttyviä. Ruokintakupeissa muovi on yleinen materiaali helppohoitoisuutensa vuoksi. Muuten muovia tulee välttää: palotilanteessa siitä irtoaa nopeasti myrkyllisiä savukaasuja.

Tositilanteessa hevosen saa todennäköisemmin pelastettua joku tallin työntekijä kuin pelottavasti pukeutunut, hevosiin tottumaton palomies. On muistettava, että hevosen keuhkot saattavat vammautua vakavasti savukaasuista jo 10 minuutissa palon alusta.

Vapaana oleva hevonen palaa todennäköisesti karsinaansa silloinkin, kun talli on tulella. Pelastussuunnitelmaan on tärkeää sisällyttää hevosten sijoittaminen evakuoinnin jälkeen. Evakuoinnin sujumiseen taas vaikuttaa mm. hevosten sijoittuminen tallissa. Evakuointi onnistuu parhaiten yhteistyöllä niin, että hevosten siirtämisestä vastaavat hevosammattilaiset ja palon sammuttamisesta palokunta. Onnistuminen on mahdollista, jos hevoset luottavat ihmiseen, tallilla työskentelevät ovat sisäistäneet pelastussuunnitelman ja evakuointia on harjoiteltu. Paloharjoitukset paljastavat usein etukäteen sellaisia ongelmia, joiden poistaminen saattaa parantaa turvallisuutta merkittävästi. Pelkästään väärin pysäköity auto tai puutteellinen merkintä poistumisreitillä voi estää pelastustoimet lähes kokonaan.

12. Ensiapu

Duodecim Terveyskirjastosta löydät toimintaohjeita eri onnettomuustilanteisiin ja sairaskohtauksiin. Käytä näitä apuna, kun esim. mietitte ohjeistuksia oman tallin seinälle.

Toiminta ensiaputilanteissa
<https://www.terveyskirjasto.fi/spr00004/toiminta-ensiaputilanteissa?q=h%C3%A4t%C3%A4ensiapu>

Auttamistilanne

1. Selvitä, mitä on tapahtunut.
2. Tee tarvittaessa hätäilmoitus numeroon 112.
3. Pelasta hengenvaarassa olevat ja estä lisäonnettomuudet.
4. Anna tarvittava ensiapu, suojaa ja rauhoita.
5. Seuraa potilaan tilannetta odottaessasi ammattiapua.

Auttamistilanteet vaihtelevat, joten toimintajärjestys voi vaihdella.

Hätäensiapu

1. Varmista autettavan hengitys ja sydämen toiminta. Jos sykettä ei tunnu, eikä potilas hengitä, aloita elvytys.
<https://www.terveyskirjasto.fi/spr00026/aikuisen-painelu-puhalluselvytys-ppe>
2. Tyrehdytä suuret verenvuodot.
<https://www.terveyskirjasto.fi/spr00007/haavat-ja-verenvuodot>
3. Ehkäise sokki.
<https://www.terveyskirjasto.fi/spr00005/hengityksen-verenkieron-ja-tajunnan-hairiot#s2>

4. Ehkäise tajuttoman tukehtumisvaara asettamalla potilas kylkiasentoon.
5. Jatka ensiapua ja opasta auttajat paikalle.

Hätäensiavun lisäksi Selkärankavammat

- Älä liikuta, ellei autettavaa uhkaa vakava vaara.
- Paras asento potilaalle on tuettuna samaan asentoon, josta hänet löydettiin. Ellei tämä ole mahdollista, asetetaan hänet selälleen tukevalle alustalle.

Rintakehävammat

- Aseta autettava puoli-istuvaan asentoon, jos hän on tajuissaan.

Vatsavammat

- Aseta tajuissaan oleva potilas selälleen ja tue polvet koukkuun.

Lue lisää tuki- ja liikuntaelinten ja pään vammoista

<https://www.terveyskirjasto.fi/spr00008/tuki-ja-liikuntaelinten-ja-paan-vammat>

Ohjeita kannattaa kouluttautumisen ja harjoittelun lisäksi kerrata säännöllisesti. Tositilanteessa tulisi osata toimia nopeasti.

Ensiapukoulutusta järjestää Suomen Punainen Risti. Tietoa löydät osoitteesta <https://www.punainenristi.fi/>

Liite 1. Perehdyttämisen tarkistuslista

Työturvallisuuskeskuksen sähköinen perehdyttämisen tarkistuslista

<https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/11/Perehdyttamisen-tarkistuslista.pdf>

Alla olevaa mallia voit myös käyttää ja muokata siitä omien tarpeiden mukaisen:

1. Yritys, sen toiminta ja asiakkaat	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• yrityksen toiminta-ajatus, liike- ja palveluidea			
• yrityksen omistussuhteet			
• asiakkaat ja heidän odotuksensa			
• yrityksen toimintaan liittyvä aineisto, esitteet, videot, diat, muu			

2. Yrityksen organisaatio ja henkilöstö	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• organisaatio ja toimipisteet			
• johto, esihenkilöt			
• eri yksiköt, keskeiset yhdyshenkilöt			
• yksiköissä työnopastaja ja hänen sijaisensa			
• yhteistoiminta- ja työsuojeluorganisaatio sekä -henkilöt			

3. Toimintatavat yrityksessä	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• mitkä asiat ovat yrityksessä tärkeitä asioita (ns. arvot)?			
• mitä henkilöstöltä odotetaan?			
• ulkoinen olemus, käytös, työasu, jalkineet			
• asiakaspalvelu ja myyntityö			
• vaihtolovelvollisuus (yrityksen- ja asiakkaiden asiat)			
• täsmällisyyden merkitys			

4. Yrityksen tilat ja kulkutiet	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• yrityksen/työpaikan sijainti, kulkeminen			
• kulunvalvonta, kulkutiet ja varauuskäynnit			
• hälytysjärjestelmät			
• kiertokäynti eri yksiköissä			
• työpaikan liikennesäännöt			

5. Työaika ja työvuorot	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• koeaika ja sen merkitys			
• työajat ja -vuorot, vuoronvaihto, ylityöt			
• ruoka- ja kahvitauot			
• lomat, sairauspoissaolot, muut poissaolot			
• poissaoloista sopiminen			

6. Palkka-asiat	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• palkka ja palkanmaksu			
• erillislisät			
• sairausajan palkka			
• loma-ajan palkka, lomarahaa ja -korvaukset			
• verokortti			
• luontaisedut			

7. Turvallisuusasiat, työterveyshuolto	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• työhöntulotarkastus			
• työterveyshuollon palvelut			
• pelastussuunnitelma			
• ensiapuohjeet, ensiapukaappi			
• toiminta tapaturmissa ja sairauskohtauksissa			
• paloturvallisuusohjeet			
• omaisuuden suojaus, toimintaohjeet työväkivaltilanteisiin			
• menettelytavat muissa häiriö- ja poikkeustilanteissa (esimerkiksi kiinteistö, sähkö, LVI-järjestelmät)			

8. Tutustuminen omaan työskentely-ympäristöön	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• esihenkilöt, työtoverit, heidän tehtävänsä			
• asiakkaat, muut sidosryhmät			
• yksikön toimintatavat			
• oma työpiste, kulkutiet, henkilökunnan tilat, avaimet			
• varastot, muut säilytystilat			
• siisteys, järjestys, hygienia			
• ympäristöasiat, jätehuolto			

9. Oma tehtävä	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• omat tehtävät ja vastuualueet, työohjeet			
• oman työn suunnittelu, tavoitteet ja laatu			
• oman työn merkitys kokonaisuuteen, yhteistyö			
• koneet, laitteet, välineet			
- käyttö- ja hoito-ohjeet			
- huolto, häiriötilanteet			
• apuvälineiden käyttö			
• henkilökohtaiset suojaimet			
- käyttö, hoito, huolto			
• työasennot ja -liikkeet			
• elpyminen, työn vastaliikkeet			
• oman tehtävän riskitekijät			
• asiakkaan kontrolli, ikä, päihtymys			
• mistä lisää tietoa ja apua?			

10. Koulutus ja sisäinen tiedottaminen	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• perehdyttämisaineisto ja sen käyttö			
• palautekeskustelut perehdyttäjän ja/ tai esihenkilöiden kanssa (samalla perehdyttämisen arviointi)			
• jatkokoulutusmahdollisuudet			
• ilmoitustaulu, palaverit, tiedotteet			
• lait, asetukset, ohjeet, TES			
• ammattikirjallisuus ja -lehdet			

11. Muut asiat (täydennä tarpeen mukaan)	Vastuuhenkilö	Opastettu	Tarkistettu
• harrastus- ja virkistysmahdollisuudet			
• työ- ja toimintakyvyn ylläpito			
• muut henkilöstöpalvelut ja -edut			
• vakuutukset, eläkkeet			
• puhelimen ja tietotekniikan käyttö (työasiat, yksityisasiat, tietoturvallisuus)			
• taloudellisuus, kannattavuus			

Liite 2. Työsuojelun tarkistuslista

(täydennettävä työpaikkakohtaisesti)

Työsuojelun sisältö Fyysinen työympäristö	Kohteen merkitys Tärkeä Hyvä asia Ei merkitystä	Toimenpideosa Kunnossa Tehtävää	Mitä? Mihin mennessä? Kuka vastaa?
Työtilat - tarkoituksenmukaisuus- mitoitus- siivous ja järjestys- henkilöstötilat			
Fyysinen kuormitus - raskaat nostot- yksipuoliset työliikkeet- kalusteet ja työvälineet- tauotus			
Sisäilma - lämpötila- veto- ilman laatu			
Valaistus - yleisvalaistus, työpiste ja kohdevalaistus- valaisinten puhdistus ja huolto			
Melu - meluavat koneet ja laitteet- taustamelu			
Kone- ja laiteturvallisuus - käytön opastus- käyttöohjeet- ohjeet häiriötilanteiden varalle- kunnossapito- suojaus, suojaimet			
Kemikaaliturvallisuus - käyttöturvallisuustiedotteet- käytön opastus- luettelointi- merkinnät			
Häiriö- ja poikkeustilanteet - paloturvallisuus- ensiapu- väkivallan uhka			

Työsuojelun sisältö Psykososiaalinen työympäristö	Kohteen merkitys Tärkeä Hyvä asia Ei merkitystä	Toimenpideoasa Kunnossa Tehtävää	Mitä? Mihin mennessä? Kuka vastaa?
Työn psyykkinen kuormittavuus - työn laatu ja piirteet - työmäärä, työtahti - työjärjestys - työn hallinta			
Työyhteisö - työn suorittamisen kriteerit, tavoitteet - työn organisointi - vaikutusmahdollisuudet - johtaminen - sosiaalinen tuki			
Yhteisöllisyys - ilmapiiri - luottamus - suvaitsevaisuus - vuorovaikutus - vastuunotto			
Muutostilanteet - riittävä, oikea-aikainen tiedonkulku - ihmisen käyttäytymisen tunteminen, muutosvastarinta - osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet			

Työsuojelun sisältö Työsuojelun toteutus	Kohteen merkitys Tärkeä Hyvä asia Ei merkitystä	Toimenpideoosa Kunnossa Tehtävää	Mitä? Mihin mennessä? Kuka vastaa?
Päivittäinen työskentely - oikea asenne turvallisuuteen - ohjeiden noudattaminen - poikkeustilanteista ilmoittaminen - vastuullisuus - ennakointi			
Hankinta - koneet, laitteet, työvälineet - kalusteet - suojaimet - raaka-aineet			
Suunnittelu - työtilat - työvälineet - työympäristö - työtehtävät - työn organisointi			
Perehdyttäminen ja työnopastus - vastuu - kirjalliset ohjeet - oppimisen varmistaminen			
Toimenpide-ehdotusten käsittely - perustellut vastaukset - käsittelyaika			

	on	viimeisin päivitys	puuttuu
Työsuojelun seuranta			
Työsuojelun toimintaohjelma			
Työterveyshuoltosopimus			
Työsuojelutoimikunnan toimintasuunnitelma			
Työterveyshuollon toimintasuunnitelma			
Työpaikkaselvitys (työterveyshuolto)			
Tapaturmatilastot			
Sairauspoissaolotilastot			

Lähde: Työturvallisuuskeskus

Liite 3. Materiaalia tallien ilmoitustauluille

Turvallisuuteen liittyvät laitteet

	Tarkastus	Huolto	Vastaava
Palovaroittimet:			
Turvavalaistus:			
Savunpoistoluukut:			
Paloilmoitin:			
Sammutuslaitteisto:			

Ohjeita onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Tulipalo

- Porehdy huolellisesti kaikkiin palon varalta annettuihin toimintaohjeisiin. Noudata niitä.
- Noudata ehdottomasti avotulen käyttöä koskevia määräyksiä (tupakointi, kynttilät, hitsaus, kuumennus/sulatus).
- Pidä poistumisreitit, käytävät, portaat ja alkusammuttimien sekä sähkönjä-kokeskusten edustat vapaana kaikesta tavarasta.
- Älä peitä alkusammuttimien ja poistumisreittien merkintöjä.
- Huolehdi, että palo-ovet pidetään suljettuina.
- Irrota työajan päätyttyä verkosta sellaiset sähkölaitteet, joita ei käytetä työajan ulkopuolella.
- Älä peitä sähkökäyttöisiä lämmitys- yms. laitteita.
- Älä käytä viallisia sähkölaitteita, ilmoita niistä esihenkilölle.
- Toimita roskat ja jätteet niille varattuihin paikkoihin.

- Huolehdi roska-astioiden ja laatikoiden tyhjennyksestä mahdollisimman pian niiden täytyttyä.
- Tutustu sammutusvälineiden sijaintiin ja käyttöön.
- Tutustu poistumisreitteihin.
- Selvitä itsellesi, kuinka paloilmoitus tehdään.

Muut onnettomuudet ja tapaturmat

- Noudata koneiden ja -laitteiden turvallisuusohjeita.
- Noudata vaarallisten kemikaalien käsittelyohjeita sekä huolehdi aineiden asianmukaisesta merkinnästä.
- Käytä henkilökohtaisia suojaimesi oikein.
- Tee työsi ergonomisesti oikeita työtapoja noudattaen.
- Pidä työympäristösi järjestyksessä ja siistinä.
- Ilmoita vaaraa aiheuttavista paikoista työnantajalle tai esihenkilöllesi.
- Ilmoita kaikista vaaratilanteista ja havaitsemistasi turvallisuuteen liittyvistä epäkohdista esihenkilöllesi.

Ohje onnettomuuden tai sairauskohtauksen varalta

Tapaturmissa oikea ensiapu saattaa olla ratkaisevan tärkeä!

Soitto 112

Selvitä, mitä on tapahtunut.

Hälytä apua yleisestä hätänumerosta 112.

Pelasta hengenvaarassa olevat, estä lisäonnettomuudet.

Anna hätäensiapu

- Turvaa hengitys ja verenkierto.
- Ehkäise sokki ja tyrehdytä verenvuoto.

Tulipalon sattuessa tärkeintä on pelastaa ihmiset!

- Pelasta ja varoita muita ihmisiä.
- Aika on ratkaiseva tekijä.

Sammuta lähimmällä alkusammuttimella

- Tutustu etukäteen sammuttimien sijaintiin ja niiden käyttöön.
- Lähin sammutin soveltuu varmimmin palavaan kohteeseen.
- Älä koskaan sammuta rasvapaloa vedellä.

Hälytä palokunta yleisestä hätänumerosta 112.

Kerro

- kuka olet ja mistä soitat
- mitä on tapahtunut
- missä osoitteessa on tapahtunut
- onko ihmisiä vaarassa.
- Älä katkaise puhelua ennen kuin saat luvan.

Rajoita palon leviäminen sulkemalla ovet, luukut ja ilmastointi.

Opasta tai järjestä opastus ja esteetön pääsy pelastusyksiköille palokohteeseen.

Palavasta rakennuksesta poistuttaessa kokoontumispaikka on:

Jos kohteessa on automaattinen paloilmoin, hälyttäminen voidaan tehdä myös paloilmoin-painikkeella. Hälytys on silti aina varmistettava puhelimella hätänumeroon.

Uhkatilanne

Suhtaudu jokaiseen uhkaukseen vakavasti!

- Ole rauhallinen ja ystävällinen.
- Kuuntele, älä keskeytä.
- Tarkkaile tilanteen kehittymistä.
- Vältä tilanteen kärjistymistä esimerkiksi kiinni tarttumalla.
- Vältä liikehdintää.

Kirjaa tuntomerkit itsenäisesti muistiin mahdollisimman pian.

Pommiuhkaus

Jos pommiksi epäilty esine löydetään tai saadaan pommiuhkaus puhelimitse tai muulla tavoin, toimi seuraavasti:

- Jos pommiuhkaus saadaan puhelimitse, yritä pitkittää puhelua ja saada mahdollisimman tarkat tiedot uhkauksen syistä ja kohteista, itse pommista, sen sijainnista yms.
- Huomioi soittajan mielentila, puheen tuntomerkit, ympäristöäänneet ja muut mahdolliset asiat.
- Älä sulje puhelinta.
- Ilmoita pommiuhkauksesta heti esihenkilöllesi tai poliisille.
- Liike, yritys tai vastaava suljetaan. Tilat tyhjennetään ja alue eristetään riittävän laajalta alueelta, myös ylä- ja alapuoliset tilat.
- Alueen ulkopuolelle järjestetään tilapäinen vartiointi. Samalla tarkkaillaan, onko havaittavissa epäilyttäviä esineitä.
- Pommiksi epäiltyyn esineeseen, pakettiin tai laukkuun ei missään tapauksessa saa koskea.
- Poliisin tultua paikalle toimitaan poliisin ohjeiden mukaan.

Havainnoi tuntomerkit, mikäli et tunne henkilöä entuudestaan

Paina tuntomerkit mieleesi:

Mies Nainen

Vartalo:

Hoikka Normaali

Tanakka Lihava

Ikä _____ Pituus _____

Kasvot _____

Silmät _____

Hampaat _____

Korvat _____

Puhe _____

Kädet _____

Tatuointi _____

Arvet _____

Koru, kello _____

Hattu _____

Hiukset _____

Parta _____

Paita, solmio _____

Takki/pusero _____

Kantamus _____

Housut _____

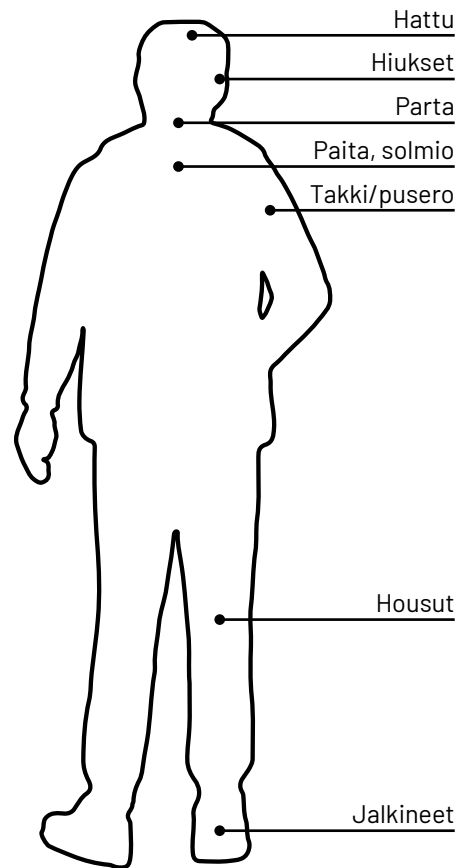
Jalkineet _____

Ase _____

Muuta _____

Liikkuminen:

Suunta _____

Poistuminen:

Jalan Pyörällä
 Autolla Muu _____

Ajoneuvo:

Rekisterinumero _____

Merkki, väri _____

Rikoksen tapahtuttua tai epäilyttävissä tapauksissa ota yhteys poliisiin.

Poliisin hätänumero 112.

Hevoset ja työturvallisuus

Mitä työturvallisuuteen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia työnantajalla ja työntekijällä on? Mikä on oppisopimusopiskelijan tai työssäoppijan asema? Mitä merkitsee hyvä perehdyttäminen? Miten univaje vaikuttaa turvallisuuteen? Mitä vaaroja talliolosuhteisiin ja hevosten parissa työskentelyyn liittyy? Millaisille talleille tulee laatia turvallisuussuunnitelma?

Hevoset ja työturvallisuus -oppaaseen on koottu käytännön tietoa, jota tarvitsevat sekä hevosten parissa toimivat työnantajat että työntekijät. Opas soveltuu sekä vasta alalle tuleville että kertaukseksi jo alalla toimiville.

